

nr. 2 / april 2018 – 80. årgang

GRÆNSEN

magasin om mindretal, sprog og kultur

Tema:
FLENSBORG AVIS 150 år

CHEFREDAKTØR JØRGEN MØLLEKÆR:

“VI SKAL
IKKE VÆRE ET
FORENINGSBLAD

Ny bog om historiemalerier
på Sønderborg Slot

LORÁNT VINCZE,
PRÆSIDENT FOR FUEN:

“EU skal beskytte
mindretal

GRÆNSEFORENINGEN
FOR EN ÅBEN DANSKHED

INDHOLD

Læs tema om Flensborg Avis med interview med chefredaktøren, og om avisens tv-satsning og historie

Læs side 4-17

3 LEDER

Af Jens Andresen

4 "VI SKAL FASTHOLDE ÅBENHEDEN SOM DET BEDSTE VED DANSKHEDEN"

Interview med chefredaktør Jørgen Møllekær, Flensborg Avis

12 TV-SATSNING SKAL ØGE DANSKERNES KENDSKAB TIL MINDRETALLET

15 HISTORIEN BAG FLENSBORG AVIS

Af arkiv- og forskningsleder Mogens Rostgaard Nissen

18 NYT FRA GRÆNSELANDET

20 "EU SKAL BESKYTTE DE NATIONALE MINDRETAL"

Interview med præsident Loránt Vinze, FÜEN

25 NY BOG OM 43 HISTORIEMALERIER FRA SØNDERBORG SLOT

28 KORT SAGT

30 ET FREMMED FERIEBARN BLEV TIL EN NÆR VENINDE

34 GENFORENINGEN KAN LÆRE OS NOGET OM KULTURMØDER

Af Knud-Erik Therkelsen

37 HØJSKOLEOPHOLD I GRÆNSELANDET

40 ET SPADESTIK DYBERE UNDER SANDET

Ida og Ninna bor på hver sin side af den dansk-tyske grænse, men er nære venner

Læs side 30-33

Foto: Lars Aarø/FOKUS

Historiemaleriet formidler historie. Men hvilken historie?

Læs om ny bog side 25

Foto: Museet på Sønderborg Slot

Foto: Lars Salomonsen

LEDER

BEHOVET FOR NUTIDIGHED

Af Jens Andresen

“Den almindelige dansker i år 2018 spørger efter nutidige begrundelser og argumenter for at ville støtte og deltage, og det er derfor, vi som Grænseforening stiller det spørgsmål: Hvad er virkeligheden nu for os og for Jer?”

Sådan sluttede jeg mit indlæg på årets Sydslesvigkonference den 17. marts på Christianslyst om Grænseforeningens fremtid, hvor jeg omtalte, hvilke overvejelser vi gør os i anledning af, at vores forening fylder 100 år i 2020.

Vi skal naturligvis se på, hvem vi er, hvilket vil sige, hvem vore medlemmer er, og hvad der er deres behov og ønsker? Og bag ved dette ligger hele tiden for en forening spørgsmålet om, hvad der kan tiltrække nye medlemmer?

Grænseforeningens hovedopgave er i dag at være en folkeoplysende forening, hvor vi primært ønsker at orientere om forholdene i det dansk-tyske grænseland, men også at gøre opmærksom på, hvordan dansk kultur udvikles og dermed forandres.

For at få et overblik over, hvori vores opgave består med hensyn til oplysning om grænselandet, har vi indgået en aftale med analyse- og konsulentfirmaet Moos-Bjerre om at udføre en spørgeundersøgelse, der fortæller os, hvilket vidensniveau danskeren har om forholdene mellem dansk og tysk på begge sider af grænsen. Denne undersøgelse omfatter interview af 3000 danskere og forventes afsluttet inden sommerferien.

Grænseforeningen skal oplyse om grænselandet og i særdeleshed om det danske mindretal syd for grænsen. Den opgave har altid været Grænseforeningens, men også her er det nødvendigt at spørge, hvem der egentlig er medlem af mindretallet i dag, og hvad der er deres motiv for at være medlem af mindretallets forskellige foreninger?

Vi er ved at lave en aftale med førnævnte konsulentfirma om også at undersøge disse spørgsmål. Denne undersøgelse kræver en accept fra de berørte foreninger i Sydslesvig, som skal være behjælpelige med navne og adresser på en repræsentativ skare af deres medlemmer. Vi oplevede at få accept

fra de foreninger, der var til stede på Sydslesvigkonferencen, og skal nu have en snak med dem om adresserne.

Modsat den omtalte spørgeundersøgelse i Danmark, som kan betegnes som kvantitativ, bliver interviewene i Sydslesvig at betragte som kvalitativ undersøgelse.

Bevæggrundene for at vi foranstalter disse undersøgelser er, at vi skal finde frem til nye strategier og måder at gøre vort arbejde på, der svarer til den virkelighed, der eksisterer såvel for mindretallet som for vore medlemmer.

Grænseforeningens hovedopgave er i dag at være en folkeoplysende forening, hvor vi primært ønsker at orientere om forholdene i det dansk-tyske grænseland

For vi danskere forandrer os løbende, hvad enten vi bor nord eller syd for grænsen, og skal man kunne se et formål i at være medlem af Grænseforeningen i fremtiden, så skal de opgaver, vi løser, og det formål, vi prøver på at opfylde, have en betydning for os som danskere. Opgaverne må gerne have rod i historien, men de skal derudover være væsentlige for os i den virkelighed, vi er omgivet af, og derfor også dreje sig om nutidens danskere. •

Jens Andresen er formand i Grænseforeningen

Jørgen Møllekær har været chefredaktør og administrerende direktør for Flensborg Avis siden 2013. Her ved havnefronten i Flensborg.

Tema:
FLENSBORG AVIS 150 år

“VI SKAL FASTHOLDE ÅBENHEDEN SOM DET BEDSTE VED DANSKHEDEN

Hvis det danske mindretal skal overleve, skal det være parat til at tænke nyt – og acceptere kritik og åbenhed, mener chefredaktør på Flensborg Avis, Jørgen Møllekær. Den holdning afspejler sig i hans ledelsesstil og i de forandringer, han er i gang med at skabe på den snart 150 år gamle avis

Tekst: Malene Fenger-Grøndahl
Foto: Lars Aarø/FOKUS

Vi skal ikke være et foreningsblad. Så bliver det i hvert fald ikke med mig som chefredaktør”.

Det konstaterer 53-årige Jørgen Møllekær, der siden 2013 har været chefredaktør og administrerende direktør for Flensborg Avis, med et venligt og imødekommende smil. Men bag smilet gemmer sig en tydelig principfasthed og en klar holdning til, hvordan avisen bør holde den svære balance mellem serviceorgan for det danske mindretal i Sydslesvig og uafhængig journalistisk drevet avis.

Senest har Jørgen Møllekær markeret sig i debatten om ‘Mindretallenes Hus’ i Flensborg – et projekt, som især mindretallets kulturorganisation, Sydslesvigsk Forening (SSF) har været bannerfører for. Med SSF i spidsen ansøgte de danske mindretalsorganisationer i Sydslesvig Kulturministeriet om et tilskud på 10 millioner kroner til at ombygge et tidligere pakhús i Flensborg og indrette det til et

mindretalshus, der skulle fungere som dokumentationscenter vedrørende mindretalsvilkår og hjemsted for FUEN, den europæiske paraplyorganisation for ca. 90 nationale mindretal.

Undervejs i processen med at udvikle projektet var der imidlertid store konflikter internt i SSF og mellem SSF og de øvrige mindretalsorganisationer, og netop den manglende enighed i mindretallet var begrundelsen for, at kulturminister Mette Bock (LA) i januar i år på den danske regerings vegne gav afslag på at støtte projektet.

EN SKARP LINJE

Flensborg Avis har dækket sagen tæt, og Jørgen Møllekær har lagt en skarp linje, hvor han bl.a. i flere ledere har kritiseret mindretallets organisationer. Det er faldet en del debattører for brystet, og Jørgen Møllekær er bl.a. blevet anklaget for at have brudt med den særlige “kriti- ▶

Flensburg Avis er udkommet siden 1869 og siden 2009 som e-avis, og FLA TV har været en realitet siden 2017.

Det er klart, at man som mindretal har en særlig følsomhed over for kritik og kan være bekymret for, at intern uenighed afdækkes

► ske solidaritet”, som siges at have karakteriseret avisens forhold til mindretallet i en stor del af avisens snart 150-årige historie. Jørgen Møllekær på sin side mener ikke, at hans linje har været markant skarpere eller mere kritisk end linjen under en del af de tidligere chefredaktører.

“Gennem tiden har avisens måde at balancere mellem at være rent serviceor-

gan for mindretallet og mere uafhængig avis varieret. Men spørgsmålet har været aktuelt mange gange og på mange måder. De seneste cirka 25 år har den journalistiske uafhængighed dog været en klar betingelse for avisen, og det er den fortsat under mig. Ligesom en avis i Struer eller Skive skal kunne skrive kritisk om eksempelvis problemer i den kommunale forvaltning, skal vi også kunne skrive kritisk om det, der foregår i Sydslesvig. Den linje har jeg

også opbakning til i bestyrelsen, og jeg tror på, at det er en linje, som kan sikre avisen fremover og også være med til at styrke det danske mindretal”, siger Jørgen Møllekær.

“Det er klart, at man som mindretal har en særlig følsomhed over for kritik og kan være bekymret for, at intern uenighed afdækkes. Det er naturligt, fordi vi som mindretal har som en del af vores DNA,

at vi altid har været udsat. Men i dag er situationen anderledes. 99% af tyskerne i Flensburg synes bare, at det er berigende, at vi er nogen, der holder fast i det danske”, siger Jørgen Møllekær, mens han viser rundt i avisens lokaler i et hus fra 1986 i et industri kvarter i udkanten af Flensburg.

CHEFREDAKTØRER I DRONNINGERUMMET

I det såkaldte 'Dronningerum', der kaldes sådan på grund af en plakat af et af Andy Warhols berømte Dronning Margrethe-portrætter, hænger en række fotografier af avisens tidligere chefredaktører. Blandt dem er kendte og prominente personligheder som Karl Otto Meyer, der i en del af sin tid som chefredaktør også sad i Land-

Der er 77 medarbejdere på Flensborg Avis, heraf halvdelen i redaktionen.

dagen for Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), og som – ifølge Møllekær ikke uden grund – blev beskyldt for at bruge avisens spalter til at politisere partipolitisk. Blandt de portrætterede er også en af avisens første chefredaktører Jens Jessen, som måtte kæmpe hårdt for avisens eksistens og mindretallets rettigheder.

“Jessen sad fire år i preussisk fængsel på grund af sin principfasthed, og det var medvirkende til, at han døde som 54-årig. Jo, der ligger mange kampe bag eksistensen af Flensborg Avis. Og den kamp tager jeg alvorligt, selv om kampen i dag foregår på nogle andre linjer”, siger Jørgen Møllekær, der er den 10. i rækken af chefredaktører.

SATSNING PÅ UNGE LÆSERE

Flensborg Avis har i begyndelsen af året iværksat en strategiproces, som skal løbe frem til avisen 150-års jubilæum i 2019. Processen blev skudt i gang med et møde på Dansk Centralbibliotek i Flensborg i marts måned, hvor omkring 100 personer mødte op for bl.a. at høre Jørgen Møllekær berette om avisens redaktionelle linje og planer for fremtiden.

Jørgen Møllekær kunne fortælle, at avisen vil fortsætte sin satsning på at få flere unge læsere, både digitalt og på papir, via satsningen Zejt-Ung, som han satte i gang kort efter sin tiltrædelse. Samtidig er han optaget af at tænke i helt nye baner for at sikre, at Flensborg Avis

også fremover med rette kan kalde sig mindretallets avis.

“Vi skal blive bedre til at komme ud i hele regionen, også uden for Flensborg, for det er nødvendigt, at mindretallets medlemmer kan se sig selv afspejlet i avisen. Samtidig er det ikke realistisk, at vi kan dække ethvert borger- eller foreningsmøde, hvor der dukker 12 personer op. Så vi arbejder på nogle tiltag, hvor læserne selv kan skrive og levere billeder”, siger han.

FRA ABONNEMENTSAVIS TIL MEDLEMSAVIS

Desuden barslede han på borgermødet på biblioteket med en idé om, at avisen på sigt kan gå fra at være abonnementsavis til en form for medlemsavis, som alle ►

- medlemmer af mindretallets organisationer modtager gratis eller mod en symbolsk betaling.

“Det vil kræve opbakning fra foreningerne og vilje til forandring, og det bliver spændende at se, hvordan det udvikler sig”, siger Jørgen Møllekær og tilføjer, at han ved borgermødet fik mange positive tilkendegivelser til den redaktionelle linje og meget få kritiske.

“Jeg savnede faktisk nogle af de mere

lister ansat, og jeg kan godt mærke, at nogle af dem er mere præget af en hierarkisk tysk kultur, hvor man ikke er vant til at sige sin mening direkte til chefen. Det skal jeg selvfølgelig tage hensyn til. Sådan er det med det flerkulturelle. Det er berigende og indimellem besværligt”, siger han med et smil.

Også internt i det danske mindretal er der store forskelle, som han som avisredaktør og medlem af mindretallet mener, at det

er helt essentielt at forholde sig til.

“Man kan tale om tre grupper i mindretallet. Der er gruppen med en lang historie som del af mindretallet. Så er der gruppen, som tilhører 2. eller 3. generation, hvoraf mange, men ikke alle, er godt integreret sprogligt og kulturelt. Endelig er der gruppen med nye, tyske forældre der for eksempel tilvælger danske

skoler på grund af pædagogikken, men ofte ikke forstår, hvad der siges på dansk til forældremøderne”, siger han.

“Her har vi en parallel til den danske debat om ghettoer, og her mener jeg, at vi bør beslutte os for, hvordan vi både er åbne og stiller visse krav”, siger Jørgen Møllekær og nævner som eksempel, at nogle af mindretallets ungdomsforeninger har hjemmesider, der åbner på tysk, og der er sportsklubber, hvor man for at få de sportsligt set bedste trænere rekrutterer personer, som ikke taler dansk.

Selv om Jørgen Møllekærs redaktionssekretær klager over, at han ikke sætter nok kommaer, når han skriver på dansk, er hans danske bedre end hans tyske, bedyrer han. Han skriver og taler dog også ►

Jeg har både danske og tyske journalister ansat, og jeg kan godt mærke, at nogle af dem er mere præget af en hierarkisk tysk kultur, hvor man ikke er vant til at sige sin mening direkte til chefen

kritiske røster, for dem vil jeg gerne i direkte dialog med”, siger han og tilføjer, at han i høj grad er præget af sine år som leder i danske medievirksomheder.

“Min ledelsesstil er meget direkte og åben, og det er nok meget dansk. Min tilgang til kulturen i mindretallet er også, at når vi generelt bryster os af den danske tradition for åbenhed, skal vi praktisere den selv, både i avisspalterne og i det hele taget”.

DET FLERKULTURELLE ER BERIGENDE OG BESVÆRLIGT

I hverdagen på avisen er der en åben og direkte tone, påpeger han. Men samtidig er der kulturforskelle, som han må tage hensyn til.

“Jeg har både danske og tyske journa-

I det såkaldte 'Dronningerum' på Flensborg Avis' redaktion hænger en række fotografier af avisens tidligere chefredaktører, herunder Karl Otto Meyer, der også sad i landdagen for Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW). Jørgen Møllekær er den 10. i rækken.

Efter 27 år i Danmark vendte Jørgen Møllekær i 2013 tilbage til sin hjemstavn og jobbet på Flensborg Avis sammen med sin hustru Helle, der er kiropraktor, og deres tre børn.

► flydende tysk og skriver blandt andet selv de resumeer på tysk til sine artikler, som han har indført, at alle artikler i avisen er forsynet med. Det skete som en del af en omlægning af avisen, hvor den tyske sektion blev sløjfet.

SULT EFTER AT BLIVE KLOGERE PÅ VERDEN

Jørgen Møllekærs familie har en lang historie som en del af det danske mindretal, og han er vokset op med dansk som hjemmesprog.

“På boldbanen, hvor jeg hang ud med de andre efter skole, fik jeg hurtigt øgenavnet ‘Danske’, men det var jeg bare stolt af. Jeg talte tysk med de andre, når vi spillede fodbold i landsbyen, men dansk for resten. Jeg kan huske, hvordan jeg lå på stuegulvet derhjemme og læste Flensborg Avis og Flensburger Tageblatt, og min far og jeg sloges om, hvem der skulle have hvilken avis først. Jeg havde en enorm sult efter at blive klogere på verden. I begyndelsen læste jeg mest sportssiderne, men med tiden læste jeg også om poli-

tik, og jeg fik kendskab til mindretallets politikere og læste om, at tyske politikere mente, at danske skoler ikke skulle have samme støtte som de tyske”, husker han.

TILBAGE TIL FLENSBURG EFTER 27 ÅR

Sin gymnasieuddannelse tog han på den danske Duborg-Skolen i Flensborg, og allerede i løbet af 3.g tænkte han på at blive journalist. Hans mormor opfordrede ham til at søge praktik på Flensborg Avis. Det gjorde han, og de 14 dages praktik blev efter gymnasiet og tysk militærtjeneste til en journalistuddannelse i Danmark. Herefter gjorde han karriere som politisk reporter på flere aviser, inden han søgte ind i tv-branchen. I 2013 blev han så headhuntet til stillingen som direktør og chefredaktør på sit gamle praktiksted og vendte efter 27 år i Danmark tilbage til sin hjemstavn.

“Det var dejligt at komme tilbage til Flensborg, som virkelig har udviklet sig og er blevet en meget levende by. De mange studerende sætter deres præg på byen;

der er et fantastisk liv omkring havnen om sommeren”, siger Jørgen Møllekær.

Kort tid inden hans tilbagevenden til Sydslesvig var også Istedløven ‘vendt hjem’ til den gamle kirkegård i Flensborg, og de seneste år har Jørgen Møllekær holdt tale på årsdagen for slaget ved Isted 25. juli 1850.

“Det er et meget bevægende sted”, siger han.

RESPEKT FOR MORFAR

“Da jeg rejste fra Flensborg som ung, var jeg optaget af at komme væk og var nok lidt træt af at skulle forholde mig til min identitet som en del et mindretal. I dag har historien en helt anden betydning for mig, både min egen familiehistorie og mindretallets historie”, siger han. Ikke mindst betyder morfaren historie meget for Jørgen Møllekær. Morfaren, Svend Johannsen, var spejderfører og skoleleder og meget engageret i mindretallets forhold. I 1940 blev han anholdt og interneret i kz-lejren Sachsenhausen, og her var

Jeg er meget pro-tysk. For selvom jeg sætter meget pris på dansk kultur og danske værdier – herunder den udstrakte lighed og den åbne omgangsform – mener jeg også, at vi må samarbejde for at opnå det fælles bedste, både lokalt, regionalt og i EU

han frem til september 1941. Da SSF blev stiftet i september 1946, stod han som en af de centrale figurer.

“Jeg har stor respekt for min morfars virke, og det har gjort dybt indtryk på mig at læse hans dagbøger. Derfor ramte det mig også lige i maven, da jeg ved et arrangement for et par år siden hørte nogle af avisens læsere tale om, at min morfar nok ville være blevet ked af at læse en af mine ledere”, fortæller Jørgen Møllekær. Han husker ikke præcis, hvad lederen handlede om, blot at dens budskab var nødvendigheden af en større åbenhed over for det tyske flertal.

“Min morfar kunne naturligt nok aldrig lære at elske tyskere. Det forstår jeg godt. Men samtidig lever jeg i en anden tid, som jeg må tage afsæt i, og det mener jeg også, at vi må som mindretal. Jeg er meget pro-tysk. For selvom jeg sætter meget pris på dansk kultur og danske værdier – herunder den udstrakte lighed og den åbne omgangsform – mener jeg også, at vi må samarbejde for at opnå det fælles bedste, både lokalt, regionalt og i EU”, siger Jørgen Møllekær.

VI GØR DANMARK LIDT STØRRE

Han mener, at nogle både i Danmark og i det danske mindretal nærer en unød-

vendig frygt for at miste sig selv, fordi der kommer folk med andre sprog og kulturer til udefra.

“Her i Flensborg er der 120 forskellige nationaliteter, men det betyder ikke, at hverken den tyske eller danske kultur er ved at forsvinde. Danskerne i Flensborg er ikke blevet mindre danske af, at der bor 2000 russere i byen, som har deres egen

ortodokse kirke. Det handler om at holde fast i sig selv. Vi bliver aldrig rigsdanske, det kan ikke lade sig gøre i et tysk flertals-samfund, hvor de fleste har dansk som fritidssprog. Men det må heller ikke blive sådan, at kun vi, der har en lang familiehistorie i mindretallet, fastholder at tale dansk”, siger han.

Han tilføjer, at en voksende andel af de nytilkomne i mindretallet benytter sig af danske vuggestuer og børnehaver, og det lover godt for fremtiden.

Som avisredaktør vil Jørgen Møllekær desuden fastholde en stærk kulturdækning, som både kan styrke mindretallets identitet og bygge bro til Danmark. Men brobygningen foregår også på andre måder, understreger han:

“Jeg bliver brugt i danske medier som kommentator om tyske forhold, jeg holder foredrag og skriver debatindlæg, og vi er også begyndt at levere stof til danske medier, både tv-indslag og artikler. Der kan vi tit bidrage med andre vinkler og perspektiver. Samtidig kan vi her i Nordtyskland tilføre noget forståelse for det særligt danske og skandinaviske. Så jeg synes, at vi som avis lever op til vores motto om, at vi gør Danmark lidt større”, siger Jørgen Møllekær. ●

JØRGEN MØLLEKÆR, 53 år, chefredaktør og administrerende direktør på Flensborg Avis fra 2013, uddannet journalist fra DMJX i Aarhus, master i redaktionel ledelse, opvokset som en del af det danske mindretal i Sydslesvig, student fra Duborg-Skolen i Flensborg. Har tidligere arbejdet som reporter på bl.a. Berlingske Tidende, TV2 og DR TV og haft ledende stillinger på bl.a. TV Syd og TV2/Fyn. Han har været pressechef i Energinet.dk og produktchef hos CompuSoft. Jørgen Møllekær er gift med Helle Møllekær, der er kiropraktor. Parret har tre børn på 21, 19 og 15 år.

FLENSBORG AVIS er en dansksindet avis udgivet i Flensborg fra 1869. Avisen havde i 2017 4.807 abonnenter og et oplagstal på 5.246. Omsætningen var på 3.093.000 euro (ca. 23 mio. d.kr.) Avisen modtog 3.450.000 euro i tilskud fra Folkeetingets Sydslesvigudvalg (ca. 25,7 mio. kr.) Avisen har 77 medarbejdere, heraf halvdelen i redaktionen. Siden 2009 er avisen også udkommet som e-avis og FLA TV har været en realitet siden 2017. Rektor Jørgen Kühl, A.P. Møller Skolen, er formand for Tilsynsrådet, der er Flensborg Avis' øverste myndighed.

Tema:
FLENSBORG AVIS 150 år

TV-SATSNING SKAL ØGE DANSKERNES KENDSKAB TIL MINDRETALLET

Flensborg Avis bruger tv-indslag om alt fra torskekvoter til trafiklys med nye symboler til at gøre tyske samfundsforhold mere kendt blandt danskerne og styrke kendskabet til det danske mindretal syd for grænsen

Tekst: Malene Fenger-Grøndahl

Foto: Lars Aarø/FOKUS

O kay, jeg er klar, hvis du er klar. Husk at holde bogen op undervejs". Tv-journalist Nanna Sarauw står klar bag et stort kamera, som hun netop har rigget til i et hjørne af det store news room, der ligger centralt placeret på Flensborg Avis' redaktion. Foran kameraet står kulturredaktør Hans-Christian Davidsen klar med en tyk bog i hånden. Han skal indtale en et minut lang bogomtale til et tv-indslag, der skal lægges på avisens hjemmeside under overskriften 'Månedens bog'. "Ja, jeg er klar. Og så prøver jeg at lade være med at tænke på min hoste", siger han. "Det skal nok gå. Ellers laver vi bare et take mere", siger Nanna Sarauw.

Hun har netop slukket lyset over to skrivende kolleger, der sidder i en anden del af lokalet, men de arbejder ufortrødent videre på deres artikler. I det store lokale sidder også redaktionssekretærer og journalister omkring en ø af computere. En skærm viser en liste over artikler til morgendagens avis, og på en anden skærm kører TV2 News.

Nanna Sarauw er ansat på Flensborg Avis for at lave public service-tv om alt fra håndbold til erhvervsliv i Nordtyskland for at synliggøre det danske mindretal i Danmark. Som beskrevet i magasinet Grænsen nr. 3/2016 har avisen fået bevilget 6,9 mio. kroner til tv-satsningen af Folketingets Sydslesvigudvalg. Projektet løber fra 2016 og til udgangen af 2018. Pengene blev bevilget til køb af optage-, studie- og redigeringsudstyr og ansættelse af 2-3 journalister med tv-erfaring og gode sprogkundskaber i dansk og tysk. Det lykkedes også at finde tre kompetente tv-journalister, men siden har to af dem af private årsager søgt til Danmark, så nu er Nanna Sarauw – med assistance fra avisens fotograf – alene om at levere indslag til avisens hjemmeside og Facebook-side og til danske medier, som vil aftage indslag fra Nordtyskland med relevans for danske seere.

VANSKELIGT AT AFSÆTTE INDSLAG I DANMARK

Det har dog vist sig forholdsvis vanskeligt at vænne danske medier til at aftage – og ►

Flensborg Avis har lavet tv siden 2016. Kultur-redaktør Hans-Christian Davidsen præsenterer "Månedens bog" på skærmen.

- især betale – for indslag leveret af FLA TV. Så indtil videre er det ret få indslag med Flensborg Avis' logo, der er blevet vist på danske tv-kanaler eller som er gjort tilgængelige på danske avisers hjemmesider.

Chefredaktør Jørgen Møllekær har dog været live igennem på TV2 News for at kommentere politiske begivenheder i Tyskland, og i marts leverede avisen et indslag til DR Sporten med den danske landsholdshåndboldspiller Rasmus Lauge, da det blev offentliggjort, at han fra juli 2019 skifter fra Flensburg-Handewitt til ungarske Veszprem. DR Sporten betalte dog ikke for indslaget, men Jørgen Møllekær vurderede, at et indslag bragt på landsdækkende dansk tv var brandingen værd.

“Der er mange måder at øge bevidstheden om eksistensen af et dansk mindretal. Indslagene behøver ikke at handle om mindretalsborgere og behøver heller ikke at blive bragt i dansk tv”, siger Jørgen Møllekær.

Som eksempler nævner han en række indslag på Facebook, som det lykkedes at få spredt blandt særlige interessegrupper i Danmark, bl.a. et indslag om nye trafiklys i Flensborg, hvor de røde og grønne figurer er par af samme køn, og et indslag om ændringer i de tyske torskekvoter i Østersøen, som især blev delt blandt fiskeriinteresserede.

“Alle, der så de indslag, ved nu, at der findes noget, der hedder Flensborg Avis, og et dansktalende mindretal syd for grænsen”, siger Jørgen Møllekær.

Nanna Sarauw, som er tysk gift og i en årrække har arbejdet som freelance tv-journalist med udgangspunkt i Lüneburg nær Hamborg, har i projektperioden både lavet korte nyhedsindslag og længere indslag om hverdagsliv og erhvervsliv, bl.a. om danske virksomheder med suc-

ces i Nordtyskland. Sammen med avisens kulturelledaktør Hans-Christian Davidsen har hun udviklet konceptet ‘Månedens bog’ og lavet en række indslag om bl.a. jazz på Flensborghus, en H.C. Andersen-udstilling og et besøg af Den Jyske Opera.

“Danske medier er ikke specielt interesseret i det danske mindretal. Men hvis vi kan lave historier, der interesserer danskerne og kan få det danske mindretal ind i historien på en naturlig måde, har det stor effekt”, vurderer hun. Jørgen Møllekær er enig og tror i det hele taget på tv-satsningen.

“Vi planlægger at fortsætte tv-satsningen også efter projektperiodens udløb”, siger han.

Tv-indslag fra Flensborg Avis TV kan ses på www fla.de/wp/videos og www.facebook.com/flensborg.avis ●

Dansk-tysk tv-samarbejde

Flensborg Avis TV og tv-stationen dk4 har indledt et samarbejde for at styrke danskernes kendskab til det danske mindretal i Sydslesvig. Første del af samarbejdet omfatter ni samtaleprogrammer á 25 minutter under titlen “Mit liv med Danmark”, som produceres i et samarbejde mellem Flensborg Avis TV og dk4. Vært på programmerne er Flensborg Avis' chefredaktør Jørgen Møllekær, og gæsterne er medlemmer af det danske mindretal og tyskere med en særlig relation til Danmark, bl.a. Flensborgs overborgmester Simone Lange og formanden for Friisk Foriining, Bahne Bahnsen. En række af dk4's programmer om kultur og historie bliver til gengæld tilgængelige for det danske mindretal og seerne af Flensborg Avis TV.

TV-programmet “Mit liv med Danmark” med chefredaktør Jørgen Møllekær som vært og blandt andet medlemmer af det danske mindretal som gæster kan ses ni torsdage kl. 21.30 på dk.4. Det første program blev sendt 5. april. Programmerne genudsendes. TV-seere, der ikke kan se dk4, får adgang til programmerne via avisens hjemmeside.

Tema:
FLENSBORG AVIS 150 år

Tegning: Flensborg Avis

Tegningen af Flensborg Avis, der havde redaktion og trykkeri på Nørretorv frem til 1987, er lavet af en ukendt kunstner i 1960'erne.

“ DET ER DØDENS VEJ, OM EN AVIS INDRETTER SIG EFTER VENLIGHED OG TILSKUD

Arkiv- og forskningsleder Mogens Rostgaard Nissen ser tilbage på Flensborg Avis' historie gennem 150 år og refererer tidligere chefredaktør Karl Otto Meyer, der advarede avisen mod at indrette sig efter omgivelserne

Af Mogens Rostgaard Nissen

Flensborg Avis er blevet voksen. Den 1. oktober 2019 fylder avisen 150 år, og i løbet af jubilæumsåret vil den formentlig løbende forholde sig til sin egen historie. Men hvad er det for en avis, der fylder år? Og hvordan har den udviklet sig i løbet af årene? Det er to store spørgsmål, som det er vanskeligt at besvare nogenlunde kort. Derfor er fokus i denne lille artikel lagt på efterkrigstiden. Her har avisen – for mig at se – gennem årene bokset med mange

af de samme udfordringer, som den dybest set stadig må forholde sig til.

DEN GAMLE HISTORIE

I årene fra 1864 til 1920 var Flensborg Avis de dansksindede sønderjyders førende avis. Det var den, der havde flest abonnenter; den, der fik flest klø af de preussiske myndigheder og den, som repræsenterede de klareste dansknationale holdninger. Efter Genforeningen i 1920 fortsatte avisen ►

► under Ernst Christiansens ledelse med at udfordre de lokale og regionale myndigheder. Det er kendetegnende, at så længe man alene skrev på dansk, kunne mange ting glide igennem, mens de tysksprogede danske aviser i Sydslesvig blev holdt under skarp overvågning og ofte forbudt i kortere eller længere tid. Flensborg Avis gik for at være den frieste avis i det nazistiske Tyskland, men det skal tages meget store forbehold. Det var bestemt ingen fri avis, idet den både var pålagt censur og – måske vigtigere – selvcensur. I 1940 blev chefredaktør Ernst Christiansen tvunget til at trække sig tilbage, men avisen fik efter lange forhandlinger lov til at fortsætte med L.P. Christensen som ny chefredaktør. Derfor udkom den krigen igennem.

FØRSTE UDFORDRING – AVISENS ØKONOMI

Efter krigens afslutning i 1945 var forholdene for Flensborg Avis markant anderledes, end de havde været tidligere. Hvor der i 1938 havde været ca. 1.500 abonnenter i Sydslesvig, var der pludselig i 1948 omkring 39.000, mens der begge år var henved 5.000 læsere i Danmark. I de første efterkrigsår kunne avisen stort set løbe rundt økonomisk, hvilket ikke var tilfældet hverken før eller efter. Og det har netop været én af avisens største udfordringer; den har kun kunnet overleve, fordi den har modtaget støtte fra Danmark. I perioder har der været lagt pres på for at effektivisere og rationalisere. Et eksempel på det var i 1963-64, hvor én af den nye chefredaktør Karl Otto Meyers vigtigste opgaver var at gennemføre fusionen mellem Flensborg Avis og Südschleswigsche Heimatzeitung for at formindske det underskud, den danske stat skulle dække. På andre tidspunkter har der været en mere eller mindre udtalt bekymring for, at støtten fra Danmark ville blive gjort afhængig af avisens redaktionelle linje. Også selv om der ikke er fundet eksempler på, at det har været tilfældet.

ANDEN UDFORDRING – ÅBENHED ELLER LUKKETHED?

En anden problematik, som Flensborg Avis gennem årene har måttet forholde sig, er, om avisen frit skal skrive om alle forhold inden for mindretallet, eller om negative historier skal holdes ude af avisens spalter. Et eksempel er den såkaldte Ejderskole-strid i 1950'erne og 1960'erne, som Flensborg Avis behandlede med stor varsomhed, da det var en rigtig møg-sag for mindretallet. Endnu i 1980'erne og senere har der været bekymring for at udstille mindretallets interne problemer, da frygten har været, at det ville blive brugt af flertalsbefolkningen mod mindretallet.

TREDJE UDFORDRING – FORENINGSBLAD ELLER UAFHÆNGIG AVIS?

Man har også gennem årene måttet forholde sig til formålet med avisen. Er det et foreningsblad for det danske mindretal, eller er det en uafhængig avis? Især i de år, hvor Karl Otto Meyer både var chefredaktør og toneangivende inden for Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) – enten som formand eller landdagsmand – var det umuligt at skelne mellem avisens og SSW's holdninger. I disse år kunne man med rette opfatte avisen som et foreningsblad – eller måske rettere som en partiavis. Men også både før og efter Karl Otto Meyer var chefredaktør, var det utænkeligt, at avisen skrev negativt om SSW's politik.

FJERDE UDFORDRING – AKTIONÆRERNES ROLLE

Flensborg Avis er et tysk aktieselskab med 1.500 aktionærer, og det har rejst spørgsmålet om, hvilken indflydelse aktionærerne skal have på avisens indhold og organisering. Tilsynsrådet, der består af ni medlemmer, er avisens øverste myndighed. Seks af medlemmerne er valgt af avisens aktionærer på avisens generalforsamling, mens tre er medarbejderrepræsentanter. I øjeblikket er det rektor for A.P. Møller Skolen, Jørgen Kühl, der er formand for Tilsynsrådet. En stor

del af Flensborg Avis' aktiekapital har i årenes løb været på rigsdanske hænder, som derved har haft stor indflydelse på Tilsynsrådets sammensætning – og derved også på udnævnelsen af chefredaktøren. I praksis har det ikke været noget større problem, fordi de store rigsdanske aktionærer normalt har holdt sig uden for vigtige organisatoriske og redaktionelle beslutninger.

FEMTE UDFORDRING – AVISENS MÅLGRUPPE

En stor andel af Flensborg Avis' abonnenter har altid været i Danmark. I 2017 var der 1.400 abonnenter i Danmark ud af de i alt 4.900. I lange perioder har der været flere rigsdanske end sydslesvigske læsere. Det bringer det logiske spørgsmål frem: Hvem skriver man egentlig for? Avisen er løbende blevet kritiseret for ikke at skrive nok lokalstof, og svaret har oftest været, at ressourcerne har været for få. Samtidig har avisen tidligere haft en stor opgave med at oplyse læserne om, hvad der skete i Danmark, Vesttyskland og resten af verden, fordi den for mange læsere var den vigtigste nyhedskanal. Derfor er der i årenes løb bragt mange artikler om emner, der ikke har noget med mindretallets forhold at gøre. Avisens primære målgruppe har således været dansksindede sydslesvigere – og i mindre grad rigsdanskere.

SJETTE UDFORDRING – SKARP ELLER NEDTONET LINJE

“Det er dødens vej, om en avis indretter sig efter venlighed og tilskud”. Så skarpt udtrykte daværende chefredaktør, Karl Otto Meyer, sin holdning i begyndelsen af 1980'erne. Den nuværende chefredaktør, Jørgen Møllekær, har sagt noget lignende i en leder i efteråret 2017. Opfattelsen er, at hvis Flensborg Avis – eller andre aviser – skriver for neddæmpede artikler, bliver avisen kedelig og ligeegyldig, og så er det en død avis. Andre har ment, at avisen skulle føre en nedtonet og neutral linje,

fordi den som mindretalsavis skal kunne henvende sig til alle sydslesvigere. Senest har dette punkt været til diskussion i forbindelse med debatten om "Mindretalenes Hus". Her er Flensborg Avis blevet kritiseret for at have skrevet for markante og kritiske artikler, og Møllekærs svar har været: "En avis uden bid og journalistisk mod er ligegyldig".

Man kunne sagtens nævne andre end disse seks punkter, men ønsket har været at illustrere, at Flensborg Avis har og har haft nogle særlige udfordringer at tumle med. Avisen har naturligvis udviklet sig voldsomt gennem de seneste 150 år, men der er også flere ting, der ikke har ændret sig så meget. I hvert fald ikke i den sidste halvdel af avisens levetid. •

MOGENS ROSTGAARD NISSEN er arkiv- og forskningschef ved forskningsafdelingen, Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, Flensborg.

Annonce

Fuld fokus på grænselandet - hver dag på to sprog!

Med Flensborg Avis får du dagligt det fulde udbytte af grænselandet.

Desuden sammenfatter og analyserer vi for dig de overordnede begivenheder i Danmark og Tyskland.

På de bærende artikler er der resumeer på det modsatte sprog. Så du ikke går glip af noget!

www.fla.de

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

NYT FRA GRÆNSELANDET

Børnebøgerne om mindretalsidentitet er gratis og fordeles som klassesæt både nord og syd for grænsen ved henvendelse til Center for Undervisningsmidler (CFU) under Dansk Skoleforening i Sydslesvig, så længe lager haves. Se mere på www.cfu-sydslesvig.de, hvor der også kan findes undervisningsmateriale til hver enkelt bog. Bøgerne kan også lånes på en del biblioteker rundt omkring i Danmark.

HVEM ER JEG? OG HVOR HAR JEG HJEMME?

Tre nye børnebøger fra Sydslesvig handler om, hvad mindretalsidentitet betyder for børn. Bøgerne har allerede kort tid efter udgivelsen vakt opsigt og er blevet præsenteret i et indslag på DR Nyheder. Bøgerne har rod i det danske samfund i Sydsles-

vig, men har bud til børn både nord og syd for grænsen. Det er Dansk Skoleforening i Sydslesvig, der har udgivet bøgerne i et samarbejde med Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig og Jaruplund Højskole. ●

Familie- & sprogfestival i grænselandet

For anden gang bliver der afholdt familie- og sprogfestival på Christianslyst i Sydslesvig for at give mulighed for nye venskabsforbindelser på tværs af grænsen. Her vil der være familieaktiviteter, værksteder og udelege, hvor børn og voksne deltager på

lige fod, og hvor der tales både dansk og tysk efter princippet om, at man kan lege sig ind i hinandens sprog. Det er Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU), Sydslesvigsk Forening og Grænseforeningen, kreds 20, der står bag familie- og sprogfestivalen. Op-

holdet koster 1200 kroner for en familie på fire, inkl. kost og logi. Yderligere oplysninger og tilmelding hos Kirsten Rykind-Eriksen, rykind@bbsyd.dk, mobil: 40265489. ●

Det er håbet, at den dansk-tyske mindretalsmodel kan blive optaget på UNESCOs immaterielle verdenskulturarvsliste inden 2020, hvor 100-året for Genforeningen i 1920 skal markeres.

MINDRETALSMODEL SOM UNESCO-VERDENSKULTURARV

Det var tidligere kulturminister Bertel Haarder (V), der kom frem med idéen ved De Danske Årsmøder i Sydslesvig i 2016: Den dansk-tyske mindretalsordning burde optages på UNESCOs liste over immateriel verdenskulturarv, mente Bertel Haarder. Hans idé fik dengang en positiv modtagelse fra det danske mindretal i Sydslesvig og det tyske mindretal i Sønderjylland.

Nu er idéen på vej til at blive en realitet, efter at parlamentet i landdagen i Kiel i marts 2018 enstemmigt har besluttet at støtte en ansøgning om optagelse på UNESCO-listen.

Det er Sydslesvigsk Forening (SSF) og det tyske mindretalsorganisation, Bund Deutscher Nordschleswiger (BDN), der står bag ansøgningen om optagelse på de nationale forslagslister i henholdsvis Tyskland og Danmark.

I Danmark har kulturminister Mette Bock (LA) åbnet for, at interesserede foreninger og enkeltpersoner kan nominere immateriel kulturarv i Danmark til optagelse hos UNESCO. Deadline for indsendelse af nomineringer var den 31. marts 2018. Men da der er tale om en multi-national nominering gælder særlige regler. UNESCO præsenterer den endelige liste i december 2019.

Danmark optræder i dag ikke på UNESCOs liste over immateriel verdenskulturarv. Derimod har Danmark otte steder på UNESCOs verdenskulturarvsliste, herunder byen Christiansfeld og Christian 5.s jagtlandskaber, der blev optaget i 2015. ●

International mindretalspolitik i grænselandet

Mindretalspolitik på internationalt plan er blevet aktuelt i grænselandet, efter at den catalanske separatistleder, Carles Puigdemont, i april måned blev anholdt syd for den dansk-tyske grænse og sidenhen løsladt fra fængslet i Neumünster. Carsten Leth Schmidt, der er leder af det tyske mindretalsparti, Slesvigsk Parti (SP), og Anke Spoorendonk, (SSW), der er tidligere justitsminister i Slesvig-Holsten, har i april rettet en fælles henvendelse til European Free Alliance (EFA), der er en politisk koalition af regionale partier i Europa. Målet er, at der sættes politisk pres på EU, så der opstilles klare retningslinjer for afstemninger, som den, der fandt sted i Catalonien i efteråret 2017. "Vi kræver, at EU skal have en mere synlig rolle, og det er et krav, der bygger på de ti punkter, som fremgår af Minority SafePack Initiativet. Vi ønsker, at EU påtager sig et ansvar for mindretallene", siger Carsten Leth Schmidt til Der Nordschleswiger. ●

Den catalanske separatistleder Carles Puigdemonts ufrivillige ophold i Slesvig-Holsten i foråret har fået de to mindretalspartier i grænselandet, Slesvigsk Parti (SP) og Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) til at kræve politisk handling fra EU over for Europas mindretal.

Foto: Mads Claus Rasmussen/Scanpix

EU SKAL BESKYTTE DE NATIONALE MINORITETER I EUROPA

Loránt Vincze er den første østeuropæer, der er præsident for FUEN, den største paraplyorganisation for nationale mindretal i Europa stiftet i 1949. "Selvfølgelig betyder det et nyt perspektiv", siger Vincze, der for nylig har stået i spidsen for indsamling af en million underskrifter til støtte for nationale mindretal i EU

Af Anna-Lise Bjerager

Loránt Vincze, du har været præsident for FUEN siden maj 2016. Hvad har været det overordnede fokus i de to år?

"FUEN's overordnede opgave er at være en stærk stemme for Europas nationale mindretal. Et fokusområde er Central- og Østeuropa, hvor de nationale minorite-

ter har store problemer, især i Ukraine, på Vestbalkan og i Kaukasus-regionen. I FUEN er der nu en god balance mellem medlemmer fra Central- og Østeuropa og medlemmer fra Vesteuropa. Jeg er den første person øst for Wien, der bliver præsident for FUEN. Selvfølgelig betyder det et nyt perspektiv."

Gennem det seneste år har FUEN stået bag indsamlingen af en million underskrifter til det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiativet. Initiativet opfordrer til, at EU vedtager en række retsakter, der forbedrer beskyttelsen af personer, der tilhører nationale og sproglige mindretal, og styrker den kulturelle og sproglige mangfoldighed i EU. Hvordan vil du beskrive forløbet?

"Minority SafePack Initiativet har været FUEN's hovedfokus fra 2. april 2017 til 3. april 2018. Uret begyndte at tikke fra det øjeblik, initiativet blev registreret af EU-Kommissionen, og vi har siden da brugt alle vore kræfter på at indsamle underskrifter. Det er et menneskeligt instinkt, at jo tættere på deadline, man kommer, jo mere målrettet arbejder man, så vi fik indsamlet flest underskrifter i slutningen af perioden.

Underskriftsindsamlingen i sig selv har været et vigtigt lærestykke, og konklusionen må være, at de nationale mindretal i Vesteuropa har det godt og egentlig er en smule for afslappede. Hvorfor siger jeg det? Fordi det var svært at indsamle underskrifter i Vesteuropa. Samtidig har vi lært, at vi i FUEN skal bruge flere kræfter på at uddanne vores medlemmer til at håndtere store opgaver som denne."

Det har siden april 2012 været muligt for borgere i EU at indsamle underskrifter til europæiske borgerinitiativer for på den måde at være med til at påvirke EU, men indtil videre har borgerinitiativer ikke haft den store effekt. Vil dette borgerinitiativ overhovedet komme til at gøre en forskel?

"Jeg mener, at Minority SafePack Initiativet er forskelligt fra de andre europæiske borgerinitiativer, da det ikke har et smalt politisk sigte, men har et mere generelt formål. Nemlig at forbedre de kulturelle og sproglige forhold for de nationale mindretal i EU. Jeg tror bestemt, at institutionerne i EU lægger mærke til dette her. Jeg har noteret mig, at den danske EU-kommissær, Margrethe Vestager i et interview med den

Foto: FUEN

I øjeblikket er der ingen EU-lovgivning, der beskytter de nationale mindretal, deres sprog og deres kultur, fordi det henhører under de enkelte medlemsstater. Det ville ikke være et problem, hvis medlemsstaterne gjorde deres arbejde, men det er ikke tilfældet”, siger Loránt Vincze.

tysksprogede avis i Danmark, Der Nord-schleswiger, har sagt, at hun havde hørt om initiativet. Det, vi i alt fald har opnået, er, at kampagnen har sat fokus på de nationale mindretal i Europa. Allerede det har været med til at gøre en forskel.”

Hvorfor er det nødvendigt at have fokus på de nationale mindretals rettigheder i EU?

“I øjeblikket er der ingen EU-lovgivning, der beskytter de nationale mindretal, deres sprog og deres kultur, fordi det henhører under de enkelte medlemsstater. Det ville

ikke være et problem, hvis medlemsstaterne gjorde deres arbejde, men det er ikke tilfældet, hverken i Østeuropa eller i mange vesteuropæiske lande. I Frankrig for eksempel anerkender man slet ikke nationale mindretal, og i Grækenland anerkender man ikke det tyrkiske mindretal, selv om denne gruppe har levet i landet i århundreder. I FUEN er vi af den opfattelse, at EU skal finde en måde, hvorpå EU kan blive den institution, der beskytter minoritetsgrupper og fremmer best practice fra lande som Tyskland, Danmark og Finland og en region som Sydtyrol.”

Du tilhører det ungarske mindretal i Rumænien. Kan du sige lidt mere om din egen baggrund?

“Min familie har dybe rødder i Transsylvanien, der i dag er en region i det centrale Rumænien med 1,2 millioner indbyggere med ungarsk baggrund. Min familie har rod i forskellige egne af Transsylvanien. De er aldrig flyttet, men grænsedragningerne er ændret adskillige gange. I dag lever en tredjedel af alle ungare uden for Ungarn. Rumænien anerkender ikke ungare som en selvstændig gruppe. Som etniske ►

Loránt Vincze tilhører det ungarske mindretal i Rumænien og stammer fra Transsylvanien. Det er en bjergrig egn med en dramatisk historie, også for det ungarske mindretal.

- ungarere har vi individuelle rettigheder, når det gælder vores sprog: Vi kan modtage modersmålsundervisning i skolerne. Men vi er ikke anerkendt som et autonomt fællesskab, der selv kan bestemme over uddannelse, kulturinstitutioner og egne medier.”

Så dette at være præsident for FUEN er også et personligt anliggende for dig?

“Jeg tror ikke, det ville være i nærheden af at være muligt at stå i spidsen for FUEN uden en mindretalsbaggrund. Kun på den måde er man i stand til at forstå de problemer og dilemmaer, som mindretalsgrupper står overfor.”

Du bor nu i Bruxelles med din familie. Hvordan fastholder I jeres mindretalsidentitet?

“Min hustru er også fra Transsylvanien, og vi har en søn på 12 år. Vi taler ungarsk derhjemme, og vi rejser regelmæssigt hjem for at besøge hans bedsteforældre. Vores søn har en lærer fra Transsylvanien, som underviser ham via Skype hver uge. Han går på en fransk skole, hvor han lærer flamsk, og han tager privattimer i engelsk. Min hustru og jeg mener, det er vigtigt, at han kender sin egen baggrund, bevarer sin ungarske identitet og samtidig lærer andre sprog og kulturer at kende.”

Dit land, Ungarn, tabte to tredjedele af sit territorium efter Første Verdenskrig. Næsten 1,9 millioner ungarere lever nu i Rumænien, Slovakiet, Serbien og Ukraine. De tabte territorier spiller stadig en rolle i ungarsk politik og udgør måske en del af forklaringen på, hvorfor Ungarn oplever øget nationalisme. Hvordan vurderer du den politiske situation i Ungarn i dag?

“Ungarn har en tumultarisk og tung historie, og det er forståeligt, at ungarere heftigt debatterer enhver indflydelse udefra. Jeg ønsker ikke at være forsvarer for hr. Orbán (premierminister i Ungarn siden 2010, red.) og den ungarske regerings politik. Men jeg synes, man skal notere sig, at

Ungarn gør en masse for at støtte nationale mindretal i Ungarn og ungarene uden for Ungarns grænser, når det gælder sprog, kultur og forretningsudvikling af små og mellemstore virksomheder og landbrug.

Nationalisme er ikke af det onde, hvis det sigter på at styrke den nationale identitet og kultur og skabe en fælles fortælling for folket. Nationalisme er farlig, hvis den bliver ekstrem og truer individer eller grupper,

Jeg tror på det europæiske projekt, men samtidig er jeg af den opfattelse, at man altid skal være kritisk over for institutioner, der har et politisk mandat

som ikke er en del af den etniske gruppe. Dette er imidlertid langt fra tilfældet i Ungarn: De etniske minoriteter anerkendes, de har deres egen autonomi, når det gælder deres egen kultur, og de modtager støtte fra staten. Men der er stadig lang vej at gå, især når det gælder romaerne.

I dag ønsker Ungarn ikke immigranter som en del af arbejdsstyrken, og det synes jeg, man skal respektere. Når det gælder de flygtninge, der kom til Europa under migrantkrisen i 2015, er det ungarsk politik at støtte dem på sikre steder tæt på deres hjemlande, så de har en chance for at vende hjem, når det er sikkert igen, og være med til at opbygge deres lande. Som jeg har forstået det, er det også den danske regerings synspunkt."

Premierminister Orbán ser Bruxelles som en moderne ækvivalent til Moskva under kommunismen. Det forekommer, at du ser Bruxelles som håbets by, når det gælder minoritetsrettigheder. Hvordan vil du forklare denne forskel i synet på EU?

"Jeg tror på det europæiske projekt, men samtidig er jeg af den opfattelse, at man altid skal være kritisk over for institutioner, der har et politisk mandat. Efter min mening bør EU ikke kun være et politisk og økonomisk projekt, men også være den instans, der beskytter og understøtter den kulturelle og sproglige mangfoldighed i Europa. Minoriteters kultur og sprog er en del af den mangfoldighed. Jeg tror, at mindretallene i hele EU er de mest EU-entusiastiske borgere, fordi de regner med, at Bruxelles vil føre deres sag."

Sydslesvigsk Forening (SSF) og FUEN har foreslået, at der

skal etableres et nyt "Mindretallenes Hus" i Flensborg, hvor EU's mindretal kan mødes, og hvor der skal etableres et informations- og dokumentationscenter. Indtil videre er forslaget kuldsejlet, fordi det danske mindretal ikke kan nå til enighed internt, og den danske regering har sagt nej til at støtte forslaget. Hvad er din kommentar til det?

"Der er mange vinkler på den sag. For det første mener jeg, at den danske regering traf en politisk beslutning, da den sagde nej til at støtte "Mindretallenes Hus", og det finder jeg beklageligt.

For det andet vanskeliggjorde det tingene en hel del, at det danske mindretal i Tyskland ikke kunne nå til enighed på dette punkt. Imidlertid støtter Tyskland

stadig en placering af "Mindretallenes Hus" i Flensborg, og FUEN er også for projektet. Nu mangler vi bare, at det danske mindretal gør sin stilling op og melder klart ud.

Jeg er meget skuffet over, at FUEN har mistet støtten fra den danske regering. Det er ikke et stort problem rent økonomisk, men rent politisk er det svært at forstå, da vi i FUEN deler den danske regerings opfattelse af, at den dansk-tyske grænseregion repræsenterer et godt eksempel til efterfølgelse, når det gælder beskyttelse af nationale mindretal. En støtte til FUEN fra den danske regerings side betød en investering i at videreformidle den dansk-tyske mindretalsmodel til andre grænseregioner i Europa."

I dag findes der mange "nye" minoriteter i Europa. I Sverige og Ungarn er blandt andre jøder anerkendt som nationalt mindretal i henhold til 'Rammekonventionen for beskyttelse af nationale mindretal', som Europa-rådets medlemmer har tilsluttet sig. Det er blevet foreslået, at også det tyrkiske mindretal i Tyskland anerkendes under rammekonventionen. Hvad mener du om det?

"Det er en diskussion, der har stået på længe, men FUEN kæmper imod det. Vi mener, at de nationale mindretal er i deres egen ret og derfor har brug for deres egne juridiske rammer. I den konkrete sag i Tyskland blev FUEN spurgt fra højeste sted og udtalte sig imod forslaget. I FUEN ønsker vi at fastholde, at rammekonventionen er for de nationale mindretal. Måske skal der fremtidigt skabes nye juridiske rammer, der sikrer de nye minoriteter i Europa."

Vil det efter din mening være muligt at skelne mellem etniske, religiøse og nationale mindretal i fremtiden?

"Efter min mening er disse tre minoritetsgrupper fuldkommen forskellige, og de har forskellige prioriteter. Immigranterne har ►

- taget en beslutning om at flytte fra deres hjem og er nødt til at lade sig integrere i deres nye værtslande. De nationale mindretal har levet i århundreder på det samme sted og kæmpet for ikke at blive assimileret ind

Det er i høj grad nødvendigt med dialog, og EU kunne fremme denne dialog.”

Hvordan ser du fremtiden for de nationale mindretal i Europa?

“Jeg tror, vi har en meget stor chance for at skabe en forandring. En million europæere har skrevet under på, at de støtter den kulturelle og sproglige mangfoldighed i Europa. Det er et stærkt signal, som Bruxelles må lytte til. Måske ikke i morgen. Men vi bliver ved med at kæmpe for at skabe en forandring, og vi er på rette vej.” ●

Dette interview er oversat fra engelsk af Anna-Lise Bjerager

Jeg tror, vi har en meget stor chance for at skabe en forandring. En million europæere har skrevet under på, at de støtter den kulturelle og sproglige mangfoldighed i Europa

i flertalskulturen. De er aldrig flyttet. Det er grænserne, der har ændret sig.”

Støtter FUEN Catalonien og de andre separatistbevægelser/regionale bevægelser i Europa?

“FUEN er af den opfattelse, at gode løsninger skal findes inden for staterne gennem dialog, og FUEN støtter således ikke separatisme som sådan. Men hvis der skal findes gode løsninger, er der brug for to ting: At minoriteten præsenterer sine krav, og at flertallet lytter og udviser generøsitet. På den måde vil minoriteterne være tilfredse, og de vil blive loyale borgere i deres respektive stater.

Når det gælder udviklingen i marts måned, hvor Carles Puigdemont (den catalanske separatistleder, red.) blev anholdt nær den dansk-tyske grænse, mener jeg, at EU burde mægle mellem separatisterne og den spanske regering.

LORÁNT VINCZE, født 1977, tilhører det ungarske mindretal i Rumænien, præsident for FUEN siden 2016, MA i offentlig administration og e-ledelse. Tidligere administrerende direktør og chefredaktør for den ungarsk-sprogede avis i Bukarest, radiojournalist, assistent for de ungarske medlemmer fra Rumænien i EU-Parlamentet. Siden 2018 rådgiver i mindretalsspørgsmål for Antall József Knowledge Center i Budapest. Bor i Bruxelles, gift, en søn.

FUEN (Federal Union of European Nationalities) er den største paraplyorganisation for de nationale mindretal i Europa, stiftet i 1949. FUEN samarbejder med EU, Europarådet, OSCE og FN. FUEN har konsultativ status ved FN og partipartisk status i Europarådet. Indtil 1989/90 havde FUEN kun mindre kontakt med de central- og østeuropæiske lande. I dag repræsenterer FUEN også de nationale mindretal i disse lande. FUEN har 98 medlemsorganisationer fra 33 lande.

RAMMEKONVENTIONEN FOR BESKYTTELSE AF NATIONALE MINDRETAL, der trådte i kraft i 1998 og altså i år kan fejre 20 års jubilæum, er tiltrådt af medlemsstaterne i Europarådet. Formålet er at sikre, at medlemsstaterne respekterer nationale mindretalsrettigheder og påtager sig at bekæmpe diskrimination, at fremme lighed, at bevare og udvikle de nationale mindretals kultur og identitet og bestemte frihedsrettigheder i forhold til medier, mindretalssprog og uddannelse samt at opmuntre de nationale mindretal til at tage del i samfundslivet. I rammekonventionen findes der ingen definition på, hvad et nationalt mindretal er. “Der er ingen generel definition, som medlemsstaterne er enige om”, hedder det på Europarådets hjemmeside.

“Ewich tosamende ungedelt”, lyder det i Ribebrevet, hvori den danske kong Christian I. udsteder løfter til Slesvig og Holstens stormænd. August Thomsen (1815-1886): “Christian I. aflægger ed på at holde Ribebrevet 1460”. Ca. 1857. Olie på lærred. 43 x 53 cm. Foto fra bogen: Museum Sønderjylland & Historisk Samfund for Als og Sundeved, 2017.

HISTORIEMALERIET FORMIDLER HISTORIE. MEN HVILKEN HISTORIE?

43 historiemalerier på Museet på Sønderborg Slot beskrives i ny bog. “Vi prøver både at fortælle historien om den begivenhed, som historiemaleriet gengiver, og historien om den måde, historiemaleriet er blevet fortolket på gennem tiden”, siger museumsinspektør Carsten Porskrog Rasmussen, der er redaktør af bogen

Af Anna-Lise Bjerager

Sønderborg Slot, der blev grundlagt omkring år 1200, formentlig af Valdemar Sej, har dannet ramme om mange begivenheder i Danmarkshistorien. Siden 1921 har Sønderborg Slot været hjemsted for “Museet på Sønderborg Slot” med den store samling af historiemalerier, der

især belyser de slesvigske krige, 1. Verdenskrig og Genforeningen i 1920.

Nu er 43 af historiemalerierne gengivet og beskrevet i en ny bog, “Historien på væggen. Historiemalerier på Sønderborg Slot”. Men hvorfor skal historiemalerierne fra Sønderborg Slot egentlig præsenteres

i bogform? Det spørgsmål er museumsinspektør Carsten Porskrog Rasmussen, der er redaktør af bogen, ikke sen til at svare på.

“Vi vil gerne fortælle historien bag historiemalerne, så det kan virke som inspiration til at komme ind på museet og se historiemalerierne i virkeligheden. ►

Inkarnationen af danskhed. Det er et af den nationale symboliks talrige paradokser, at billedet af det mest danske af alt, Moder Danmark, blev skabt af en førstegenerations indvandrer af tysk-jødisk afstamning, lyder det i bogen. Elisabeth Jerichau Baumann (1819-1881): "Danmark". Udateret. Olie på lærred. 50 x 37 cm. Foto fra bogen: Museum Sønderjylland & Historisk Samfund for Als og Sundeved, 2017.

- Man kan selvfølgelig også gøre det omvendt: Besøge museet og tage bogen med hjem og læse om historiemaleriernes baggrund bagefter. Vores hovedanliggende er under alle omstændigheder at gøre publikum interesseret i malerierne".

HISTORIEMALERIETS RENÆSSANCE

Historiemaleriet beskrives traditionelt som en genre inden for malerkunsten, der viser historiske hændelser. Fra 1600-tallet og frem til et stykke ind i

1800-tallet regnedes historiemaleriet for det mest prestigefyldte.

"I dag formidler man gennem film, spil og computeranimationer. Dengang formidlede man gennem historiemaleriet", siger Carsten Porskrog Rasmussen.

Gennem 1900-tallet begyndte kunstnere at rynke på næsen af genren, men nu har den fået en renæssance, siger han.

"I dag er vi optaget af det, man kunne kalde historiebrug. Vi er ikke kun optaget af historiemaleriet som en kilde til at

forstå, hvad der egentlig skete på et givent tidspunkt i historien. Vi vil i lige så høj grad gerne forstå, hvordan man gennem historien har forholdt sig til det, der skete", siger Carsten Porskrog Rasmussen og nævner som et eksempel museets erhvervelse i 2008 af maleriet "Christian I. aflægger ed på at holde Ribebrevet 1460".

Året 1460 var et skæbneår i Slesvig-Holsten, fordi den danske konge valgtes til hertug af Slesvig og greve af Holsten, og de næste 404 år, frem til 1864, herskede danske

Den symbolladede akvarel er dateret "Flensborg, den 15. marts 1920" og viser en lille flok danske på kajen i Flensborg dagen efter den tabte folkeafstemning i 2. zone. De tager afsked med et skib, men man ser ikke skibet. Ligesom Danmark er det uden for rækkevidde, lyder det i bogen. Erik Henningsen (1855-1930): "De som blev tilbage". 1920. Akvarel og blyant på lærred. 86,5 x 81 cm. Foto fra bogen: Museum Sønderjylland & Historisk Samfund for Als og Sundeved, 2017.

I 150-året for krigen i 1864 blev der afsløret et nyt historiemaleri af Thomas Kluge på Museum Sønderjylland. Billeder forsøger at skildre, hvad nederlaget i 1864 gjorde ved danskerne som nation og som folk, lyder det i bogen. Thomas Kluge (1969-): "Dybøl 1864". 2014. Akryl på lærred. 250 x 250 cm. Foto fra bogen: Museum Sønderjylland & Historisk Samfund for Als og Sundeved, 2017.

konger i Slesvig og Holsten. I det såkaldte Ribebrev, som kongen gav de slesvig-holstenske stormænd, stod en sætning, som i 1800-tallet blev et vigtigt argument for slesvig-holstenerne. I den lovede kongen, at Slesvig og Holsten skulle være "ewich tosamende ungedelt" (evigt sammen udelt).

Maleren, August Thomsen, der var dansk, malede maleriet i 1857 på bestilling af hertug Carl, og i bogen kan man læse, at den slesvig-holstenske tendens i maleriet understreges af fanen med de

to fyrstedømmers forenede våben og af de dominerende farver, der går gennem billedet fra venstre mod højre: rødt, hvidt, blå – de slesvig-holstenske farver.

"Billedet af begivenhederne i Ribe 1460 er et stykke slesvig-holstensk propaganda", lyder det i bogen.

"Maleriet er et af de første billeder, vi har, som ser begivenhederne fra tysk side. Maleriet understøtter en fortælling om, at Holsten og Slesvig hører uløseligt sammen. Maleriet anskueliggør en begivenhed i Sønderjyllands

historie og er samtidig med til at konstruere et bestemt syn på historien. Det samme gør sig gældende i mange andre tilfælde. Vi vil gerne medvirke til, at publikum får øjnene op for de mange lag, der er i historiemalerierne", siger Carsten Porskrog Rasmussen. ●

Historien på væggen. Historiemalerier på Sønderborg Slot", Carsten Porskrog Rasmussen (red.), Museum Sønderjylland og Sønderborg Slot og Historisk Samfund for Als og Sundeved, 224 sider, 198 kr.

KORT SAGT

Simone Lange rejste i marts rundt i Tyskland og besøgte bl.a. Berlin, Thüringen, Hamborg, Heidelberg og Hannover for at promovere sit formandskandidatur i SPD. "Jeg havde ikke regnet med så mange forespørgsler", siger hun til Der Spiegel.

“Hendes mimik har stumfilmskvalitet: Store øjne under øjenbryn, der kan trække sig sammen som to smalle streger. En hage, der signalerer en energisk vilje. Men den måde, som Simone Lange helst møder verden på, er overraskende harmløs: Hun griner

“ Hvis der kom en halv mio. danskere til Tyskland, ville udfordringerne være anderledes, end når en halv mio. mennesker ankommer fra en anden kultur. Der eksisterer et kulturelt slægtskab mellem vestlige og liberale samfund som Danmark, Østrig og Tyskland. I modsætning til lande, hvor flertallet er kulturelt anderledes præget

Tysklands nyudnævnte sundhedsminister Jens Spahn (CDU) i interview med Berlingske 31. marts 2018.

Den nye sundhedsminister i Tyskland, 37-årige Jens Spahn, bliver af Der Spiegel kaldt en galionsfigur for de skuffede konservative i Tyskland. Han har bl.a. kritiseret Angela Merkels flygtningepolitik.

Foto: Scanpix

Margrethe Vestager er datter af tidligere sognepræst Hans Vestager, der er formand for Grænseforeningen for Ølgod og omegn

“ Min far er stadig formand for en lokalafdeling i Grænseforeningen, og grænsespørgsmålet betyder meget for os. Det mærkelige er, at det forekommer at være meget svært at finde måder, hvorpå man kan gøre denne særlige model til en dansk eksportsucces: At man som mindretal lever integreret og samtidig med sin egen kultur

Margrethe Vestager, konkurrencekommissær i EU, i interview i Der Nordschleswiger 22. februar 2018

SENDEMANDSMØDE SÆTTER FOKUS PÅ GENFORENINGEN

Historiker Peter Yding Brunbech, HistorieLab i Jelling, holder foredrag om “Historiske markeringer – muligheder og faldgruber”, når Grænseforeningen afholder Sendemandsmøde 26.-27. maj på Vingsted Hotel og Conferencecenter i Vejle. Ud over Genforeningsjubilæet i 2020 vil der også være fokus på det danske mindretal i Sydselsvig på Sendemandsmødet. Rektor Jørgen Kühl, A.P. Møller Skolen i Slesvig, taler under overskriften “Danmarks Softpower: Det danske mindretal i Sydselsvig”. Lørdag aften vil der være festmiddag med underholdning ved Det lille Teater i Flensborg og uddeling af Grænseforeningens Kulturpris. Deltagerne på Sendemandsmødet vil være medlemmer af Grænseforeningen og indbudte gæster nord og syd for grænsen. Tilmelding er mulig indtil 5. maj. •

ET FREMMED FERIEBARN BLEV

Familien Laasholdt så en annonce, der efterlyste familier, som i sommerferien ville åbne deres hjem for et barn fra det danske mindretal i Sydslesvig. Datteren på otte var med på idéen, og hun blev matchet med Ida. De to faldt straks i hak og skyper ofte sammen, ligesom de har besøgt hinanden i ferierne

Af Annelise Mølvig
Foto: Lars Salomonsen

Ida Gosch og Ninna Laasholdt står bøjet over høvlebænken og hjælper hinanden med at slibe et bræt, der skal skæres ud og blive til en uro. Ved siden af ligger et nøglebræt, der netop er blevet malet.

Begge er otte år. Ida går i 4. klasse på Uffe Skolen, Tønning Danske Skole, der ligger ved Ejderens udløb i Vadehavet. Ninna går normalt i 2.b på Rødding Skole midt i Sønderjylland, men har allerede fået påskeferie og er på besøg hos Ida.

At de to er veninder, skyldes Ninnas mor, Pia Laasholdt. En dag så hun en lille annonce i Rødding Ugeavis, der efterlyste danske familier til ferie børn fra det danske mindretal i Sydslesvig. Hun blev nysgerrig og ringede til ferieborn.dk, der står for ferierejserne.

I Tønning hørte Ida på sin mor, Kristin Gosch, der fortalte om dengang, hun som otteårig første gang kom til Danmark som ferie barn. Til en familie i Holstebro. Hun besøgte sin danske feriefamilie op til fire uger hver sommer, indtil hun blev 16, og har stadig kontakt med familien. Ida havde også lyst til at prøve at blive ferie barn hos en dansk familie.

“Vi er en del af det danske mindretal, og det er vigtigt at kunne sproget og at lære

den danske kultur at kende”, begrundet Kristin Gosch.

Skoleleder Horst-Werner Knüppel fra Tønning Danske Skole har halvdelen af 4., 5. og 6. klasserne til sløjd, det vil sige i alt 16 elever.

“Vi kan mærke det, lige så snart vores elever har besøgt en familie i Danmark. De bliver langt mere sikre i dansk, og de begynder at tale et hverdagsdansk”, siger han og forklarer, at mange af skolens børn taler tysk uden for skolen.

“Det er sjovt at høre, hvordan Ninnas besøg smitter af. Et par af drengene, der ellers helst undgår at tale dansk, er begyndt at bruge nogle af hendes vendinger og betoning af ordene”, siger han. ▶

Ninna Laasholdt (tv) og Ida Gosch taler sammen over Skype flere gange om ugen. “Vi taler mest om, hvad vi går og laver, og hvordan vi har det”, siger de samstemmende. De har også talt om, at mange tyskere ikke har computere eller tablets hjemme, og at de på Rødding Skole langt oftere bruger tablets i undervisningen end på Uffe Skolen.

TIL EN NÆR VENINDE

Kristin Gosch og pigerne skyper med Pia Laasholdt, der lige skal høre hvordan dagen er gået.

► Efter skolen cykler pigerne hjem. Fem minutter tager turen. Her venter Kristin og lillebror Tamme på tre år med friskbagt pizza.

Pigerne indtager sofaen. De erkender, at de var lidt beklemte, da de mødtes første gang i sommer.

“Jeg gav Ida en seddel med forskellige ting, hun skulle krydse af, hvis hun kunne lide dem”, siger Ninna. De to griner lidt og fortæller, at de hurtigt fandt hinanden.

“De spurgte, om jeg ville med dem på ferie til Tyrkiet i efterårsferien”, fortæller

Ida og begge piger smiler stort. Fordi den tyske efterårsferie er en uge længere end den danske, kunne Ida bagefter komme med Ninna nogle dage i skole.

De ringer Ninnas mor og far op over Skype og fortæller, hvad de har lavet i skolen.

Da Pia havde ringet til feriebarndk, fik hun et skema, som hun skulle udfylde – her skulle hun blandt andet skrive, hvis hun havde nogle bekymringer.

“Min største bekymring var nok, at vores feriebarndk skulle få hjemve”, siger Pia Laasholdt, der synes, at hun fik en god snak

med medarbejderne ved feriebarndk om deres erfaringer med at håndtere den slags.

Dernæst skulle begge piger skrive, hvad de interesserer sig for. Og først der fandt feriebarndk ud af, at Ida og Ninna kunne være et godt match.

“Inden Ida skulle komme, skypede Kristin og jeg sammen. Det er nok sådan en mor-ting”, siger Pia Laasholdt over Skype, og begge mødre griner.

“Vi kunne vælge at få et barn i en eller to uger, men vi turde ikke melde os til mere end en uge. Vi vidste jo ikke, hvordan det ville være”, siger Pia Laasholdt fra Rødding.

Det er anden gang, Ninna skal besøge Ida i Tønning. Hun kom søndag eftermiddag, da hun havde fået påskeferie, og skulle med i skole mandag, tirsdag, onsdag og Skærtorsdag, der er en almindelig arbejdsdag i Tyskland.

Ninna har allerede fået lært lidt tysk:

“Hast du gepupst?“, fniser hun og oversætter det: Har du pruttet?

Idas far, Thorben, og Ninnas far, Finn, har givet hinanden hånd på, at de i løbet af det næste år skal forbedre henholdsvis deres danske og deres tyske.

Pigerne er blevet trætte af de voksnes snak og er gået op på værelset. ●

Feriebarn.dk

Bag feriebarsordningen står Dansk Skoleforening for Sydslesvig og Grænseforeningen.

I 2017 kom 110 sydslesvigske børn på sommerferie i Danmark gennem feriebarsordningen, men endnu flere sydslesvigske børn ville gerne af sted. Derfor er der efterspørgsel efter danske familier, der ønsker at være ferieværter for sydslesvigske børn i sommerferien 2018. Som noget nyt arrangerer feriebar.dk også elevudveksling for børn fra 4. klasse og opefter. Det danske og det sydslesvigske barn er først hos den ene familie i en uge og følger skolegangen. Dernæst er børnene hos den anden familie og følger skolegangen. I år foregår elevudvekslingen mellem 5. og 23. november.

Kontakt info@feriebar.dk, telefon +49 (0) 461 5047 401 eller +45 43584108 eller +45 31609667. www.feriebar.dk

De to piger har gjort nøglebrættet færdigt sammen og skiftes nu til at arbejde på Idas uro.

KRONIK

GENFORENINGEN KAN LÆRE OS NOGET OM KULTURMØDER

Hvordan fastholder vi fællesskabsfølelsen i en befolkning, der rummer mange flere nationale identiteter end de to i 1920? Markeringen af 100-året for Genforeningen i 2020 bør give anledning til overvejelser om, hvordan det spørgsmål kan besvares

Af Knud-Erik Therkelsen

Med Brexit, Trump og andre uforudsigeligheder i den angelsaksiske verden er vi i Danmark ved at forlige os med tanken om, at Tyskland skal have en højere prioritet som alliancepartner. Tysk politik udviser en helt anden stabilitet og troværdighed i en kaotisk verden.

Men vores forhold til Tyskland er præget af en lang historie med mange begivenheder og krige. Mange af disse krige har jubilæer, som skal markeres, hvilket udfordrer nutiden og skaber diskussion om hvordan? Det skete både i 1964, da Frederik den IX var uenig med Jens Otto Krag's "europæiske" tale på Dybbøl, og da amtsborgmester Kresten Philipsen inviterede formanden for det tyske mindretal til at holde tale ved den store folkefest på Dybbøl i 1995, og det skete igen med Ole Bornedals film i 2014.

Den næste nationale begivenhed, som skal markeres, er 100-året for Genforeningen eller grænsedragningen i 1920. Alene navnet på begivenheden er et diskussionsemne, fordi "genforening" jo ikke reflekterer de to mindretals eller Tysklands oplevelse af begivenheden, men alene sønderjydernes og danskerne.

Markeringen vil finde sted i første halvår af 2020, uheldigvis sammenfaldende med 75-året for Danmarks befrielse i 1945, hvorved der opstår risiko for et

lighedstegn mellem de to begivenheder med det tyske fjendebillede som fællesmængde. Det ville være en katastrofe.

ET SPØRGSMÅL OM ENTEN-ELLER?

En anden problemstilling ved 2020-markeringen er, om vi skal tage udgangspunkt i samme identitetsopfattelse som dengang, eller om vi skal forholde os mere nuanceret til begrebet. Er identitet udelukkende et spørgsmål om enten-eller, der ender i et assimilationskrav, eller kan identitet beskrives inden for rammerne af et både-og, der ender i en integrationsmålsætning? Uanset om vi i markeringen lægger vægt på enten-eller eller både-og- retorikken, bevæger vi os ind i en meget aktuel politisk diskussion.

Genforeningen i 1920 var den største begivenhed i 1900-tallet overhovedet i både Sønderjylland og det øvrige Danmark. Vi taler nationalstatens udstrækning og dermed det mest grundlæggende spørgsmål, en stat må stille sig: Hvor går grænsen?

At Genforeningen havde enorm landsdækkende interesse bevidner følgende historie. I Vestsjælland besluttede lokale kræfter i 1920, at Genforeningen skulle markeres med en mindsten på toppen af den 89 meter høje Esterhøj ved Høve. Stenen blev fundet i strandkanalen ved Sejrbøgtun godt to km væk. Den vejede 25 tons og havde dermed en

passende størrelse begivenheden taget i betragtning. Stenen blev med hjælp fra bl.a. 22 heste og op til 500 mennesker under opsyn af direktør Falck fra Falcks Redningskorps og med værktøj fra B&W København trukket op på bakketoppen. Arbejdet startede hver aften kl. 19.00, så flest muligt af omegnens unge kunne hjælpe. Det tog 11 dage.

500 GENFORENINGSSTEN

Efter 1920 blev der opstillet over 500 genforeningssten over hele Danmark. Langt de fleste mindre og mere ydmyge end Esterhøjstenen, men vigtige vidnesbyrd om, hvilken betydning Genforeningen havde for menigmand overalt i Danmark.

"Åndens løsen er bedrifter", skrev Grundtvig. Hvis bedriften var opsætning af 500 genforeningssten, hvad var så ånden bag, som dermed blev forløst? Den ånd, som bar opsætningen af de mange genforeningssten var først og fremmest taknemmelighed og glæde over, at sønderjyderne var kommet ud af preussisk herredømme, og at Sønderjylland igen var blevet en del af Danmark. Men ånden bag var også udtryk for stærke antityske holdninger, ikke mindst i lyset af de mange faldne sønderjyder under 1. Verdenskrig og den kulturelle og sproglige undertrykkelse, sønderjyderne havde været udsat for.

Dermed rykker begivenhederne i forbindelse med Genforeningen ud af historiens mørke og bliver relevant nutid. For begivenheden satte sig dybe spor i danskernes forhold til naboen mod syd, hvilket er velbeskrevet og velkendt: Der er intet som en fælles fjende, når man vil bygge fællesskab, og det ville danskerne

dengang. Fjendebillede kan være vanskelige at ændre på, når de først er etableret, ikke mindst når billedet blev bekræftet med Nazitysklands besættelse af Danmark kun 20 år senere.

FOLKEAFSTEMNING I 1920

Forud for Genforeningen blev der den 10. februar og den 14. marts 1920 afholdt en folkeafstemning i hhv. Nordslesvig og Mellemslesvig. Sønderjyderne, dansksindede såvel som tysksindede, blev udsat for voldsomme kampagner bestående af bl.a. afstemningsplakater, der ved at fremhæve det ene lands fortræffeligheder over for det andet skulle gøre det nemmere for de stemmeberettigede at vælge mellem dansk og tysk.

Ved selve afstemningen fik de stemmeberettigede en stemmeseddel, som så enten kunne lægges i stemmeurnen, hvorpå der stod Danmark/Dänemark eller stemmeurnen, hvorpå der stod Tyskland/Deutschland. Sådan må det være, når en statsgrænse skal fastsættes ud fra befolkningens ønsker. Der var ikke plads til mellemtoner. Enten dansk eller tysk. De to stater og de to kulturer var i afstemningskampen stillet så hårdt op imod hinanden, at de nærmest definerede sig selv ud fra modsætningen til den anden efter opskriften, at det at være dansk var det modsatte af at være tysk, og det at være tysk var det modsatte af at være dansk. Derfor fik grænsen nærmest mytisk betydning med grænsegendarmer, grænsesten, grænsebevogtning og grænsekontrol. Og det tyske mindretal blev betragtet som et midlertidigt fænomen, som hurtigt ville forsvinde ind i flertalsbefolkningen. ►

Dansk eller tysk? Forud for Genforeningen blev der den 10. februar og den 14. marts 1920 afholdt en folkeafstemning i hhv. Nordslesvig og Mellemslesvig, hvor de stemmeberettigede skulle vælge mellem dansk og tysk. Afstemningsplakater skulle fremhæve det ene lands fortræffeligheder over for det andet og gøre det nemmere at vælge, skriver Knud-Erik Therkelsen. Datidens kunstnere og litterater stod bag afstemningsplakaterne. Denne afstemningsplakat er tegnet af Joakim Skovgaard med tekst af Henrik Pontoppidan.

KRONIK

► Efter afstemningerne blev grænsens præcise forløb aftalt og markeret med 280 nummererede granitsten tværs over Sønderjylland. Hver sten fik indhugget et D for Danmark på den nordlige side og et DRP for Deutsches Reich Preussen på den sydvendte side, mens en rødmalet indhugget rille i stenens vandrette top angav grænsens helt nøjagtige forløb. Hvert 10. år bliver den dag i dag samtlige grænsestens nøjagtige placering kontrolleret af en grænsekommission.

De 280 grænsesten angiver en nødvendig fysisk grænse mellem to stater, men de er også et enormt monument over enten-eller-retorikken. Betydningen af den nødvendige fysiske grænse mellem to stater forskydes af nationalstatens behov for overensstemmelse mellem folk og stat. Enten dansk eller tysk, som grænsestenene markerer, og slet ikke noget tredje.

“BLAKKEDE” ELLER “ZWEISTRÖMIGE”

Danskerne er gennem 150 års folkeoplysning blevet tæppebombet med denne identitetsopfattelse, og det går ikke sporløst hen over en befolkning. Men dette enten-eller er en ren politisk og for mange umenneskelig modsætning, som er skabt af den ulykkelige historie, Danmark og Tyskland har haft med hinanden. I grænselandet vidste man allerede i 1920, at modsætningen for nogle var falsk. Man kaldte de mennesker, som ikke kunne tage nationalt stilling for “blakkede” eller på tysk “Zweiströmige”.

Modsætningen mellem dansk og tysk blev af let forståelige grunde trukket endnu hårdere op efter 2. Verdenskrig. Mange tyske i Sydslesvig skiftede identitet og blev danske i løbet 1945 og de følgende år, og de lærte hurtigt at undgå mellemformerne.

Selv om de var opdraget i tyske familier og havde tysk som modersmål, forventedes de, hvis de ville være en del af det danske mindretal, hurtigst muligt og i overensstemmelse med enten-eller retorikken at skifte til dansk, hvilket de også gjorde.

Det er først inden for det seneste tiår, at unge medlemmer af det danske mindretal, heraf mange med rod i tyske familier, åbent fortæller om deres bindestreksidentitet, altså det at være rodfæstet sprogligt og kulturelt i to kulturer. De fortæller, hvordan de det ene øjeblik kan føle sig danske, og det næste øjeblik tyske. Altså at identitet for dem skifter med tid og sted. Ganske tankevækkende kan de unge sydslesvigere endda hævde, at de ud over at føle sig både dansk og tysk også kan føle sig som europæere. Unge fra det tyske mindretal i Sønderjylland har i øvrigt samme erfaring.

Disse erfaringer fra mindretallenes unge er mildest talt overraskende for monokulturelle danskere, som vi er flest. I dagens Danmark mødes kulturer ikke kun i det dansk-tyske grænseland. Hele Danmark er blevet et grænseland med mange forskellige identiteter og blandingsformer, eller som Ebbe Kløvedal Reich skriver: “Danskerne findes i mange modeller”. Vi forsøger fortvivlet at få de mange modeller til at blive en enkelt model i overensstemmelse med den autoriserede, men det går hele tiden galt, fordi vi med vores genforeningshistorie har udviklet en blind vinkel over for både-og muligheden.

DANSKERNE FINDES I MANGE MODELLER

Vi fastholder 100 år efter afstemningerne i 1920 lige så få valgmuligheder, som datidens sønderjyder fik, nemlig to. Os eller dem. Dermed ser vi bort fra, at

millioner af mennesker gennem opvæksten rent faktisk har erhvervet sig mere end et sprog og en kultur og kan begå sig fuldgældigt i begge. Men hvad værre er, vi lægger også afstand til de tusinder af danske medborgere af fremmed herkomst, som er på rejse mellem deres oprindelige sprog og kultur og den danske. Ved at stille nydanskere over for et ultimatum mellem dem og os, som i realiteten er et krav om at blive som os, altså at assimilere sig, udstøder vi en stor befolkningsgruppe fra fællesskabet, fordi de hverken kan eller vil være som os. I den situation må de vælge den anden mulighed, og dermed konfrontationen, som mest ekstremt kommer til udtryk i aggressive fredagsbønner og bandekrig.

Derfor er det afgørende for nutidens kultur møde og fremtidens danske demokrati, at vi anerkender, at danskerne (ligesom araberne og tyskerne) findes i mange modeller. Altså at der er blandingsformer, hvor det ene ikke udelukker det andet, men hvor to sprog og kulturer i det enkelte menneske er i indre dialog med hinanden og på et eller andet tidspunkt måske tager retning mod det ene frem for det andet.

Vi skal i gang med at fejre 100-året for Genforeningen/grænsedragningen i 2020. Forhåbentlig vil det ske på en måde, som ikke fastlåser os på en historie, som var meningsfuld og rigtig dengang, men ikke er det mere. Lad os markere Genforeningen/grænsedragningen på en måde, som peger fremad, så nutidens udfordringer kan løses på nutidens præmisser. ●

Denne kronik af generalsekretær Knud-Erik Therkelsen, Grænseforeningen, har tidligere været bragt i Kristeligt Dagblad og i Flensborg Avis.

“Jeg kommer til at holde et meget langt foredrag, for vi overser så meget i Tyskland”, siger Lykke Friis, der på højskolekurset skal holde foredrag om det gode, danskerne overser i Tyskland.

HVAD ER DET GODE VED TYSKLAND, VI OVERSER?

Rødding Højskole og Grænseforeningen inviterer på et højskolekursus om grænselandet, der fokuserer på, hvordan kunst, kultur og mennesker bygger bro mellem Danmark og Tyskland. Prorektor på Københavns Universitet Lykke Friis er blandt foredragsholderne

Af Merlin Christophersen

Prorektor på Københavns Universitet og tysklandskenner Lykke Friis, der er opvokset med en dansk far fra Aabenraa og en tysk mor fra Kiel, er blandt foredragsholderne, når Rødding Højskole og Grænseforeningen inviterer på højskolekurset “Grænseland mellem Danmark og Tyskland – mød kunst, kultur og mennesker, der bygger bro”.

Under overskriften “Hvad er det gode ved Tyskland, vi overser?” vil hun sætte

fokus på den positive historie om Tyskland og afslører med et smil, at hun vil tale længe, for der er så meget positivt, som de fleste danskere overser.

“I alt fra film og fjernsyn til politik holder vi blikket stift rette mod Storbritannien og USA. Men især efter briterne har stemt for Brexit og amerikanerne for Trump, bliver Tyskland i stigende grad vigtig for Danmark”, siger Lykke Friis.

Hun mener, at danskerne også burde interessere sig mere for tysk sprog og kultur og kulturprodukter som film og fjernsyn, da kulturen bygger bro mellem mennesker og er et spejlbillede på de debatter, der foregår i Tyskland.

“Mindretallene og grænseregionen spiller en afgørende rolle når det kommer til kulturudvekslingen og den gensidige forståelse. Når man kommer fra en grænseregion, får man historien ind i sit DNA på en helt særlig måde. Og vores grænseregion binder fortid og nutid sammen og viser os, hvor vigtig sameksistens og kulturudveks-

ling er. I grænselandet kan man se, hvordan vi er gået fra splid til sammenhold, og det er en bro, som mindretallene har været med til at bygge”, siger Lykke Friis.

Højskolekurset, der afholdes fra 2. til 8. september 2018, stiller skarpt på, hvad Danmark kan og skal lære af grænselandet og Tyskland for at kunne positionere sig i en ny, international verdensorden og for samtidig at kunne tackle globaliserings påvirkning på fornuftig vis.

På kurset kan man blandt andre møde professor emeritus ved CBS Per Øhrgaard, MF og formand for Sydslesvigudvalget Anni Matthiesen (V), Danmarks ambassadør i Tyskland Friis Arne Petersen, MF og formand for Det Udenrigspolitiske Nævn, Søren Espersen (DF), forfatter og fhv. chefredaktør på Dagbladet Information og BT Erik Meier Carlsen, projektleder i Dansk Skoleforening for Sydslesvig Kartrine Hoop, skoleleder på Sønder Brarup Danske Skole Søren C. Christensen, fhv. chefredaktør på Der Nordschleswiger Siegfried Matlok, forfatter Kristian Ditlev Jensen og forfatter Jens Rosendal.

I kurset indgår desuden to heldagsture til Angel og til marsken med besøg på Emil Nolde museet og på Klægager – Den Gamle Digegreves gård, som sidste år blev kåret som Danmarks flotteste gård. Kursusværtter er forstander for Rødding Højskole Mads Rykind-Eriksen og generalsekretær i Grænseforeningen Knud-Erik Therkelsen. ●

Højskoleophold i grænselandet

TID, STED OG PRIS

2.-8. september på Rødding Højskole med to heldagsture til Sydslesvig
Pris: 4.700 kr. Pris for medlemmer af Grænseforeningen: 4.200 kr. Tillæg for enkeltværelse: 1000 kr.

TILMELDING OG PROGRAM

Kontakt Rødding Højskole, Flors Allé 1, 6360 Rødding. Tlf. 7484 2284, kontor@rhskole.dk, www.rhskole.dk

LOKALFORENINGER

FOREDRAG OG MØDER ARRANGERET AF LOKALFORENINGERNE

Medmindre andet er nævnt, er arrangementerne åbne for alle.

SYDDANMARK

Fredericia – Middelfart

22. marts kl. 19.30. Trinitatis Sognegård, Danmarksgade 61, 7000 Fredericia. Generalforsamling. Dagsorden ifølge vedtægterne. Kaffebord, fællessang og spillemandsmusik.

Esbjerg kommune – Ribe, Esbjerg og Bramming

23. april kl. 19.00. Jerne Kro. Fredensgade 28, 6705 Esbjerg Ø. Årsmøde. Generalforsamling ifølge vedtægterne. Tale ved Kim Andersen, generalkonsul i Flensborg: "Mit forhold til Sydslesvig før og nu". Kaffe med brød: 48 kr.

Faaborg-Midtfyn

17. maj kl. 19.30. Ringe Bibliotek, (store Sal), indgang fra Centrumpladsen, 5750 Ringe. Foredrag ved Katrine Hoop, kommunikationsmedarbejder i Dansk Skoleforening for Sydslesvig: "Et moderne syn på det danske mindretal". Entré inkl. kaffe og kage: 50 kr.

Sønderborg

24. april kl. 19.00. Idrætshøjskolen, Sønderborg. Generalforsamling ifølge vedtægterne. Korsang ved elever fra Ejderskolen i Rendsborg. Underholdning ved Trio 1-2-3. Kaffe og lagkage.

Tønder Amts

23. maj kl. 19.30. Klægager i Ballum. Sangaften under ledelse af Kristian la Cour, Askov Højskole.

MIDTJYLLAND

Randers og omegn

24. april kl. 19.00. Fritidscentret, Vestergade lokale 11. Besøg af Grænseforeningens Kulturmedambassadører (KMA) – unge med bindestregsidentitet, bl.a. fra det danske mindretal, der debatterer kulturmøde og identitet.

Aarhus

23. april kl. 19.30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, 8240 Risskov. Foredrag ved Lykke Friis, prorektor ved Københavns Universitet: "Angela Merkel – Die Queen aus Berlin". Entré inkl. vin og snacks: 50 kr.

NORDJYLLAND

Hvetbo Herred

7. maj kl. 19.30. Saltum-Alstrup Sognegård. Generalforsamling. Kaffe og forskellig underholdning.

Aalborg

23. april kl. 19.00. Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 3. Generalforsamling ifølge vedtægterne og foredrag ved Jens-Christian Hansen: "Koncentrationslejren Husum-Svesing".

SJÆLLAND

Kreds 6 – Vestsjælland

Kredsgeneralforsamling
3. maj kl. 18.00. Anlægspavillonen, Tværalle 5, 4100 Ringsted. Generalforsamling. Foredrag ved Mogens Larsen: "Afslutningen på Første Verdenskrig som optakten til 2020". Entré inkl. 3 stk. smørrebrød: 100 kr. Tilmelding senest torsdag den 26. april til Erling Nielsen: tlf. 5545 3583 eller erlingnielsen@stofanet.dk.

HOVEDSTADEN

Hillerød

25. april kl. 19.30. Nordisk Lejrskole- og Kursuscenter, Lejrskolevej 4, Hillerød. General-

forsamling. Fotografisk tilbageblik på sidste års aktiviteter og ture. Fortælling om årets tur til Sønderjylland og Sydslesvig i september.

Hørsholm

24. april kl. 19.30. Hørsholm Sognegård (indgang fra Ridebanen). Foredrag ved Jørgen Kühl, rektor på A.P. Møller Skolen: "Det mangfoldige kontinent: Nationale mindretal i det 20. og 21. århundrede".

TURE OG REJSER ARRANGERET AF LOKALFORENINGERNE

Medmindre andet er nævnt, er turene åbne for alle.

SYDDANMARK

Fyn

5. maj kl. 8.00. Dalumhallen, Odense S. Udflugt til Sønderjylland i anledning af 100-året for afslutningen af 1. Verdenskrig. Guidet tur til Sicherungsstellung Nord. Forventet hjemkomst kl. 19.30-20.00. Pris inkl. adgangsbillet, guide, kaffe og aftensmad for medlemmer: 500 kr. Ikke-medlemmer: 600 kr. Tilmelding senest 21. april til Hans Ulrik Balslev: humb@mail.dk. Betaling på konto 0914 - 9060478896, med angivelse af navn. Turen arrangeres af Odense Grænseforening.

Kreds 22 – Sammenslutningen af Grænseforeninger i Sydvestjylland

9. juni kl. 08.15. Parkeringspladsen ved Zions kirke, Nygårdsvej 106, Esbjerg. Kirkevandring i Sydslesvig. Guidet tur gennem Egnfærde- og Rendsborgområdet og Kiel ved Bernd Engelbrecht, fhv. pressechef i

Sydslesvigsk Forening, og Gert Wiencke, generalsekretær i Sydslesvigsk Forening. Arrangeret i samarbejde med Danske Sømands- og Udlandskirker og Ribe stift. Pris inkl. middag, eftermiddagskaffe og bus for medlemmer (også af DSUK): 300 kr. Ikke-medlemmer: 350 kr. Tilmelding senest 31. maj til Ib Ansgar Jensen: tlf. 7514 4755 eller ansgar@esenet.dk.

Sønderborg

9. juni kl. 8.00. Alsion Nedre Parkering. Tur til Kiel. Sejlur på Kiel Fjord og guidet byvandring. Kaffe og kage i Holtenå forsamlingshus. Hjemkomst ca. kl. 20.00. Pris: 400 kr. Tilmelding senest 30. maj til Kirsten Fanø på kifano@gmail.com eller tlf. 6177 8515. Betaling til 9797 - 0001119400.

Vejle og omegn

25. maj kl. 9.00. Vejle Banegård. Udflugt til Sydslesvig. Besøg på Dannevirke Museum og Kobbermølle Museet. Tilmelding senest 13. maj til Bent Wind: tlf: 7581 5338 eller mobil 2160 7011. Eller til Inger Christensen: tlf: 2988 6388 eller inger-vibeke@hotmail.com.

MIDTJYLLAND

Silkeborg-Hammel og omegn

5. maj kl. 10.00. Slesvig. Besøg hos venskabsforeningen Dannevirke. 14. august kl. 7.30. P-pladsen, Ansvej 98, Silkeborg. To-dagestur til Vadehavet og Nordfrisland i Sydslesvig. Opsamling: kl. 8.30 i Horsens, Q8 ved Lund (tæt ved motorvejen), kl. 9.15 ved Fredericia Banegård. Pris inkl. bus, overnatning morgenmad og aftensmad på Landgasthof Tarp: 1495 kr. Tillæg for enkeltværelse 100 kr. Tilmelding senest tirsdag den 10. april til Ans Rejser: rejs@ansrejser.dk eller tlf. 7026 0049.

Randers og omegn

17. maj kl. 8.00. Randers Arena. Udflugt til Blåvand og Oksbøl. Besøg på det nye Tirpitz-museum og flygtningekirkegården i Oksbøl. Fælles Middag. Turen foregår i privatbiler. Forventet hjemkomst kl. 21.00. Pris: 250 kr. Tilmelding senest 16. april til Erik Overgaard: tlf. 3218 0186 eller erik@keovergaard.dk.

Ringkøbing og omegn

17. maj kl. 17.30. Museumspladsen, Ringkøbing. Aftentur til Hvide Sande. Besøg på "Fiskeriets Hus", Manøvregangen, Blåtårn, Skibsværft, Den nye havn mm. Jonna Juul Larsen, Fiskeriets Hus, og Steen Davidsen, havnechef, fortæller. Pris inkl. bus og traktement: 150 kr. Tilmelding senest 14. maj til pmjohannsen@gmail.com eller tlf. 2926 8943.

4. juni kl. 07.00. Ringkøbing. Sommertur til Bremen, Brügge, Bruxelles: 4.-10. juni. Program følger.

Skanderborg og omegn

13. juni kl. 8.00. Skanderborg. Tur til Naturpark Vadehavet. Besøg i Vadehavscenteret. Frokost og guidet tur på Manø. Pris: 500 kr. Tilmelding til Doris Nielsen: tlf. 8657 1361.

Skjern-Tarm-Videbæk Egnen

16. maj kl. 19.00. Bundsbæk Mølle, Bundsbækvej 27, Skjern. Rakkertur i Bundsbæk Mølle om rakkerne. Foredrag ved Per Lunde Lauridsen om rakkerne i Rakkerhuset. Pris inkl. kaffe: 75 kr.

SJÆLLAND**Sorø, Grænseforeningen i Sorø**

13. maj kl. 8.00. Sorø. Studietur til Stralsund fra 13.-17. maj. I samarbejde med Ingeniørforeningen. Ture til Rügen, Greifswald, Peenemünde og Usedom. Foreøbig pris: 4.700 kr.

HOVEDSTADEN**Hillerød**

30. maj kl. 8.00. Helsingør ved færgen. Grænselandet mod øst. Guidet bustur i Sverige til bl.a. Snöstorps sekskantede kirke, Varberg Fæstning med Bockstensmanden, Hallandsgården på Galgebjerget i Halmstad. Pris inkl. færge, bus og frokost for medlemmer: 500 kr. Ikke-medlemmer: 550 kr. Tilmelding senest 15. maj til formanden.

Foredrag/møder og ture/rejser, der ønskes omtalt i Grænsen, bedes sendt til foreningskonsulent Claus Jørn Jensen, Aabenraaavej 22, Dybbøl, 6400 Sønderborg, cjj@graenseforeningen.dk. Deadline: 4. maj 2018. Se lokalforeningernes detaljerede program på: www.graenseforeningen.dk/kalender

Grænsen nr. 2/april 2018

80. årgang

Udgiver

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 1054 København K

Redaktion

Anna-Lise Bjerager (ansv. redaktør)
alb@graenseforeningen.dk, tlf. 3031 6113

Forsidefoto i dette nummer

Lars Aarø/FOKUS

Layout

Prik grafisk tegnestue

Tryk

Jørn Thomsen Elbo A/S

Abonnement

Grænseforeningen
info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063

Udgivelsesplan 2018

Nr. 3: 1. juni

Nr. 4: 24. august

Nr. 5: 12. oktober

Nr. 6: 7. december

Deadline: 3 uger inden udgivelsesdato

Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.

Læs magasinet Grænsen digitalt:

www.graenseforeningen.dk/gransen

ISSN: 0903-2223

Grænseforeningens kontor

Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Tlf. 3311 3063, www.graenseforeningen.dk

Protektor: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand

Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk, tlf. 4043 7008

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk, tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål

Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier

Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydlesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen, Løgumkloster

1. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Per Grau Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen, Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller, Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørsgaard Simonsen, Aalborg
Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Ove Nissen, Rungsted Kyst

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen, Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom

Christopher Warnke, Frederiksberg
Patrick Løvenskjold von Wildenrad, København

Filmen "Under Sandet" fra 2015 satte fokus på de tyske mineryddere ved den jyske vestkyst efter Anden Verdenskrig. John V. Jensen, der er museumsinspektør ved VardeMuseerne, står bag en ny udstilling om minerydningen på Tirpitz Museum i Blåvand. Udstillingen åbner efter planen februar 2019.

ET SPADESTIK DYBERE UNDER SANDET

Af Sebastian Schlüter Jacobsen

Den 26. februar 2017 fulgte hele verden med i Oscar-uddelingerne i Los Angeles, Californien, hvor den danske film *Under Sandet* blev nævnt som en af de nominerede film for bedste udenlandske film.

Filmen handler om minerydningen på den jyske vestkyst efter maj 1945, hvor op mod 2.600 tyske soldater med en gennemsnitsalder på 17-18 år skulle rydde de godt halvanden million miner, der lå spredt langs kysten. Befalingen kom fra briterne, mens danske officerer så til med et ønske om hævn, viser filmen. 150 af de tyske soldater mistede livet, og 350 blev hårdt såret i løbet af de godt seks måneder, minerydningen varede.

"Historien om minerydningen langs den jyske vestkyst sætter spørgsmålstejn ved dele af den danske selvforståelse. Er vi danskere ikke de fredelskende demokrater, sådan som vi troede, vi var?", spørger John V. Jensen, der er museumsinspektør ved VardeMuseerne i 2017-udgaven af tidsskriftet *Fund og Forskning*, der udgives af Det Kongelige Bibliotek.

EN MERE NUANCERET HISTORIE

Men filmen viser ikke et retvisende billede af, hvad der egentlig skete, mener John V. Jensen, der har inddraget nyt kildemateriale fra Det Danske Pionerkommando, som de danske minekontrollører hørte under.

"Overordnet tegner det samlede materiale et andet og mere nuanceret billede end tidligere [...] Man har overset, at der mellem danske og tyske pionerer bestod et vigtigt

interessefællesskab, som afgørende svækker forklaringen om, at der skulle være tale om hævn og umenneskeliggørelse", skriver John V. Jensen.

Filmen *Under Sandet* er baseret på bogen *Under tvang* af Helge Hagemann, der advokerer for, at briterne brød Genèvekonventionen, og at dette blev sanktioneret af danskerne. Men her overser forfatteren noget, mener John V. Jensen.

"Briterne og i særdeleshed danskerne havde en betydelig interesse i, at tyskerne ikke blev mishandlet og dræbt, for så længe tyskerne ryddede miner, behøvede man ikke sætte danskerne til dette arbejde", skriver han.

DEN TYSKE SOLDATS LIV VED VESTKYSTEN

Var det så også tyskernes opfattelse? Højest sandsynligt, viser John V. Jensens forskning. På trods af at langt de fleste soldater ryddede miner under tvang, så var en stor del af minerydderne der frivilligt, da udsigten til eksempelvis arbejde i tyske kulminer ikke var særlig attraktiv. Derudover boede tyskerne ikke i fangelejre, men på almindelige militærkaserne, hvor soldaterne havde udgangstilladelse og fritid.

"Deres tilværelse var soldatens og ikke fangens", skriver John V. Jensen.

De tab og ulykker, minerydningen medførte, skete ikke på grund af hævn og dårlige menneskelige forhold, men på grund af det forcerede tempo samt uerfarenhed og ufor-sigtighed fra flere sider, pointerer han. ●

POST

PP

DANMARK

Sorteret Magasinpost
ID-nr. 42138